ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

του

ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Λαδάς Ανέστης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι όλο και εντονότερο φαινόμενο τις τελευταίες δεκαετίες να παρατηρείται προσπάθεια αποφυγής της φορολογίας από μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Αυτό γίνεται μέσω συναλλαγών στο εσωτερικό αυτών των επιχειρήσεων (ενδοομιλικές συναλλαγές) με την μεταφορά των κερδών από χώρες με υψηλό σε χώρες με χαμηλό φορολογικό συντελεστή. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω συναλλαγών που δεν γίνονται με βάση τους όρους της αγοράς.

Οι φορολογικές και ρυθμιστικές αρχές έχουν προσπαθήσει τα τελευταία χρόνια να χαλιναγωγήσουν αυτή την τάση των επιχειρήσεων με μια σειρά νόμων για την ισορροπία στην αγορά. Καταλυτικό παράγοντα σε αυτήν την προσπάθεια έπαιξε η αρχή των ίσων αποστάσεων και η υποχρέωση τεκμηρίωσης των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^{Ο}: ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^{Ο}: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^{Ο}: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 26

3.1 ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ 26

3.2 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΛΠ-ΔΛΠ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ 37

3.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ 38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^{Ο}: ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΗ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ (TRANSFER PRICING) 47

4.1 ΟΡΙΣΜΟΙ 48

4.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΙΜΩΝ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ 50

4.3 ΠΡΟΕΓΚΡΙΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΗΣ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗΣ 56

4.4 ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ 58

4.5 ΠΡΟΣΤΙΜΑ & ΚΥΡΩΣΕΙΣ 66

4.6 ΑΡΧΗ ΙΣΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ 69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^{Ο}: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 73

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που έχει δημιουργήσει η σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη οικονομία είναι οι ευκαιρίες που δίνονται στις επιχειρήσεις σήμερα για να πετύχουν τα μέγιστα για αυτές κέρδη. Σε έναν πολυεθνικό όμιλο επιχειρήσεων δίνεται η δυνατότητα να επιλέξει να μεταφέρει κέρδη, λειτουργίες και περιουσιακά στοιχεία από μια θυγατρική του σε μια άλλη. Επίσης, μπορεί να διενεργήσει συναλλαγές μεταξύ των εταιριών του σε ευνοϊκότερους όρους απ' τους όρους της αγοράς. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνει να φορολογείται ελάχιστα και να μεγιστοποιεί τα κέρδη του.

Για την αντιμετώπιση αυτής της στρέβλωσης εμφανίστηκε η Αρχή των Ίσων Αποστάσεων. Σύμφωνα με αυτήν, οι ενδοομιλικές συναλλαγές πρέπει να γίνονται με όρους παρόμοιους με αυτούς συναλλαγών που γίνονται με μη-συνδεδεμένα μέρη, όταν επικρατούν παρόμοιες συνθήκες.

Στο κεφάλαιο 2, παρουσιάζεται η επισκόπηση της βιβλιογραφίας που υπάρχει για τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Θα παρουσιαστεί τι συμβαίνει στην πράξη σε διάφορες οικονομίες του κόσμου, όσον αφορά τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Θα δοθούν μελέτες από ανάλυση των ενδοομιλικών συναλλαγών στις ΗΠΑ, στην Γαλλία και στην Κίνα.

Στο κεφάλαιο 3, θα παρουσιαστούν οι βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στην ενδοομιλική τιμολόγηση (transfer pricing). Θα εξηγηθεί τι σημαίνει transfer pricing και γιατί είναι σημαντικό. Στην συνέχεια, θα δοθούν οι διάφορες κατηγορίες καθορισμού ενδοομιλικής τιμολόγησης και θα παρουσιαστούν συνοπτικά. Θα δοθεί έμφαση στην Αρχή των Ίσων Αποστάσεων και στα πιθανά μειονεκτήματά της. Έπειτα, θα εξηγηθεί συνοπτικά η Προέγκριση Μεθοδολογίας Ενδοομιλικής Τιμολόγησης (APA), καθώς και τα είδη της. Τέλος, θα αναλυθεί ο φάκελος τεκμηρίωσης που πρέπει να κατατίθεται στις φορολογικές αρχές για την ενδοομιλική τιμολόγηση.

Στο κεφάλαιο 4, θα παρουσιαστεί το θεσμικό πλαίσιο για τις ενδοομιλικές συναλλαγές και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, τόσο με βάση τα ΕΛΠ όσο και με βάση τα ΔΠΧΑ.

Στο κεφάλαιο 5, που αφορά τα συμπεράσματα της εργασίας, θα δοθούν κάποια βασικά συμπεράσματα για την ενδοομιλική τιμολόγηση και τα οφέλη της και μειονεκτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Οι Gordon et al. (2004) ορίζουν ως ενδοομιλικές συναλλαγές κάθε συναλλαγή ανάμεσα στην εταιρία και τους ιδιοκτήτες της ή τις θυγατρικές της. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι διαφόρων ειδών και συχνά περίπλοκες και μπορεί να δημιουργήσουν δυσμενείς καταστάσεις στην διοίκηση της εταιρίας. Μπορούν να φέρουν σε μειονεκτική θέση τους μετόχους μειοψηφίας. Αυτό το γεγονός φαίνεται να εκλαμβάνεται από τους μετόχους, την αγορά και τις ρυθμιστικές αρχές. Η ύπαρξη και μόνο ενδοομιλικών συναλλαγών λαμβάνεται απ' την αγορά ως ένδειξη επιθετικής πολιτικής και επιπλέον αυτές οι συναλλαγές είναι δύσκολο να ελεγχθούν και έτσι αυξάνεται ο ελεγκτικός κίνδυνος.

Οι Gordon et al. (2005) παρατηρούν ότι επειδή οι ενδοομιλικές συναλλαγές εμπλέκουν άτομα εντός της επιχείρησης είναι πιο εύκολη η χειραγώγηση κερδών και η εκμετάλλευση, προς ίδιον όφελος των συναλλασσόμενων, των πόρων της εταιρίας. Η θεωρία παρουσιάζει δύο οπτικές ενδοομιλικών συναλλαγών. Η πρώτη, λέει ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές περιέχουν θέματα αντιπροσώπευσης. Η δεύτερη, λέει ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές εκπληρώνουν ορθολογικά άλλες οικονομικές απαιτήσεις της εταιρίας ή είναι μηχανισμός που συνδέει το συνδεδεμένο μέρος με την εταιρία. Για παράδειγμα, οι ενδοομιλικές συναλλαγές μπορεί να εκπληρώνουν απαιτήσεις της εταιρίας, όπως η εκ βαθέων γνώση της εταιρίας ή η ανάγκη για εναλλακτικές μορφές αποζημιώσεων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν υπάρχουν κίνητρα για χειραγώγηση κερδών.

Οι Lo et al. (2009) αναφέρουν ότι μια περιοχή που δεν έχει γίνει εκτενής έρευνα είναι η απόφαση της διοίκησης να πραγματοποιήσει ενδοομιλικές πωλήσεις. Αυτές οι συναλλαγές είναι δύσκολο να παρακολουθηθούν και να ελεγχθούν. Η χειραγώγηση των τιμών συναλλαγών (transfer prices) επιτρέπεται η μεταφορά πόρων από έναν μέτοχο σε έναν άλλο, με συνέπεια την πραγματοποίηση κερδών για κάποιους μετόχους και ζημιών για κάποιους άλλους. Αυτοί οι χειρισμοί διαστρεβλώνουν τις οικονομικές καταστάσεις και παρουσιάζουν ανακριβή εικόνα στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, με αποτέλεσμα να μειώνεται η εμπιστοσύνη στην

εταιρία. Δεν υπάρχει εμπειρική έρευνα που να δείχνει αν και πώς η εταιρική διακυβέρνηση μειώνει το επίπεδο χειραγώγησης των τιμών συναλλαγής απ' την διοίκηση. Ο τρόπος που τιμολογούνται οι συναλλαγές έχει την δυνατότητα να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από κάποιους μετόχους (συνήθως τους μετόχους πλειοψηφίας) και να καταστρέψουν την φήμη της εταιρίας. Η χειραγώγηση των τιμών συναλλαγών επηρεάζεται απ' την εταιρική διακυβέρνηση. Μπορούν, δηλαδή, αντικειμενικοί μάνατζερ που έχουν ως γνώμονα το όφελος όλων των μετοχών να εγγυηθούν αντικειμενικές και ειλικρινείς οικονομικές καταστάσεις. Οι τιμές συναλλαγής με συνδεδεμένα άτομα θα πρέπει να ορίζεται σύμφωνα με την τιμή συναλλαγής με τρίτα μέρη. Αυτή είναι μια πρακτική που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στις ανεπτυγμένες χώρες. Πρακτικά όμως δεν συμβαίνει αυτό, γιατί μπαίνουν στην μέση τα συμφέροντα και οι ατομικές επιδιώξεις των κυρίαρχων μετόχων. Η χειραγώγηση της τιμής συναλλαγής μπορεί να χρησιμοποιηθεί απ' την διοίκηση για να επιλέξει σε ποιες εταιρίες του ομίλου θα εμφανιστούν τα κέρδη. Η τιμή συναλλαγών γίνεται πρόβλημα όταν εταιρίες χειρίζονται την τιμή συναλλαγής για σκοπούς αθέμιτους προς το κράτος (π.χ. για αποφυγή φορολογίας), αθέμιτους προς τους μετόχους μειοψηφίας και αθέμιτους σε άλλους επενδυτές ή πιστωτές (π.χ. να πάρουν πλούτο μακριά από δανειστές και άλλους πιστωτές). Η χειραγώγηση της τιμής συναλλαγής μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες στις οικονομίες που λειτουργούν οι εταιρίες. Για παράδειγμα, οι κινέζικες φορολογικές αρχές θεωρούν την τιμολόγηση συναλλαγών έναν απ' τους κύριους τρόπους αποφυγής φορολογίας. Πολλές εταιρίες ξεφεύγουν απ' τον νόμο (κάτι που παρατηρείται απ' τους φορολογικούς ελεγκτές) και χειραγωγούν τις τιμές σε ενδοομιλικές συναλλαγές. Αυτή η πρακτική, εκτός απ' τα πρόστιμα που επιφέρει, καταστρέφουν και την φήμη της εταιρίας.

Οι Nekhili et al. (2011) παρατηρούν ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές μπορεί να οδηγήσουν στον πλουτισμό ενός μέρους σε βάρος άλλου μέρους. Μπορεί να οδηγήσουν, λοιπόν, στην αναγκαστική μείωση της δύναμης των μετόχων μειοψηφίας προς όφελος των πλειοψηφούντων μετόχων, των ιδιοκτητών ή των διαχειριστών. Αυτές οι κατηγορίες μπορούν να αποκομίσουν κέρδος πουλώντας στην εταιρία αγαθά ή υπηρεσίες και περιουσιακά στοιχεία σε τιμές υψηλότερες απ' τις τιμές της αγοράς. Μπορούν, επίσης, να πάρουν δάνεια σε πιο ευνοϊκούς όρους, να χρησιμοποιήσουν τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας για ασφάλεια για τα προσωπικά τους δάνεια και

ακόμα να διαλύσουν τα συμφέροντα των μετόχων μειοψηφίας αποκτώντας επιπρόσθετες μετοχές σε προνομιακή τιμή. Τα κέρδη και τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να μεταφερθούν ανάμεσα σε εταιρίες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο. Η μεταφορά του πλούτου πηγαίνει από εταιρίες που βρίσκονται στον πάτο της πυραμίδας σε αυτές που βρίσκονται στην κορυφή, όπου τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των κύριων μετόχων είναι υψηλότερα. Η εμπειρική βάση της καιροσκοπίας αυτών των συναλλαγών εκτείνεται από αναδυόμενες οικονομίες (γνωστές για την αδυναμία στα συστήματα διακυβέρνησής τους) σε χώρες στην Ευρώπη και την Αμερική.

Οι Lo et al. (2009) αναφέρουν ότι σε προηγούμενες μελέτες έχει αποδειχθεί ότι η καλή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να μειώσει τις κερδοσκοπικές συμπεριφορές της διοίκησης, να βελτιώσει την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και να αυξήσει την αξία της εταιρίας. Για παράδειγμα, η εταιρική ιδιοκτησία και οι δομές του ΔΣ, που αποτελούν μια μορφή διακυβέρνησης της εταιρίας, έχουν χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσουν τις ενέργειες της διοίκησης στην μερισματική πολιτική και στην τιμολόγηση των μετοχών. Άλλα παραδείγματα περιλαμβάνουν τρόπους με τους οποίους η διακυβέρνηση έχει περιορίσει την κερδοσκοπική χρήση της αρχής των δεδουλευμένων απ' την διοίκηση στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας, στον ενδοομιλικό δανεισμό και στην εταιρική απάτη. Μια συναλλαγή με συνδεδεμένο μέρος περιλαμβάνει μια εταιρία και μια άλλη οντότητα με την οποία είναι συνδεδεμένη, όπως για παράδειγμα ένας ελέγχων μέτοχος, ένας διευθυντής, ένας μάνατζερ κτλ ή εταιρίες κάτω από κοινό έλεγχο ή με τις οποίες είναι συνδεδεμένες μαζί με άλλες εταιρίες που ελέγχονται από την εταιρία. Συμφωνίες μεταξύ δύο εταιριών με τους ίδιους διευθυντές είναι, επίσης, υποκείμενες στην πρόνοια των ρυθμιζόμενων συμφωνιών. Σε αυτό προστίθενται και συμφωνίες μεταξύ δύο εταιριών όταν ένας από τους εταιρικούς αντιπροσώπους (διευθυντής ή πρόεδρος του ΔΣ) είναι επίσης ιδιοκτήτης ή συνέταιρος ή διευθυντής της άλλης εταιρίας. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές περιλαμβάνουν όλες τις συναλλαγές αυτής της φύσης, είτε είναι σημαντικές είτε όχι. Στην πράξη, οι ορισμοί, για νομικούς σκοπούς, των συνδεδεμένων μερών και των συναλλαγών συνδεδεμένων μερών, όπως επίσης και οι κανόνες ταξινόμησης και τα λογιστικά πρότυπα διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Στην Γαλλία, μια τέτοια συναλλαγή είναι αντικείμενο μιας ειδικής αναφοράς που κάνει ο ελεγκτής, που ερωτάται να ταυτίσει πληροφορίες που υπάρχουν στα αρχικά αρχεία, με σκοπό να φτιάξει μια αναφορά στις συμφωνίες αυτές που παρουσιάζεται στις

συναντήσεις του ΔΣ, το οποίο αποφασίζει αν θα δεχτεί τις ενδοομιλικές συναλλαγές ή όχι. Ο ελεγκτής, λοιπόν, έχει αποστολή να παρέχει πληροφορίες και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να δώσει γνώμη για την χρησιμότητα, την αξία ή την ορθότητα των συμφωνιών. Συμφωνίες χωρίς προηγούμενη εξουσιοδότηση είναι πιο δύσκολο να αναγνωριστούν, αλλά ο ελεγκτής δεν αναμένεται να κάνει κάποια ενδελεχή έρευνα για αυτές. Η επαγρύπνηση πρέπει να ασκείται κατά την διάρκεια των τακτικών ελέγχων. Στην παρούσα φάση, δεν υπάρχει επίσημη διαδικασία που μπορούν να ακολουθήσουν οι εταιρίες για να ενημερώσουν τις αγορές αν ελέγχουν τις δραστηριότητές τους με συνδεδεμένα μέρη και αν το κάνουν πώς το κάνουν. Όσον αφορά συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου είναι ανεπαρκή. Εθνικά και διεθνή πρότυπα, οι αρχές της αγοράς και συμπληρώματα νομοθεσίας αντιγράφουν και μερικές φορές διαψεύδονται μεταξύ τους, αλλά όλα στοχεύουν στην βελτίωση της ποιότητας των πληροφοριών που παρέχονται στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και στο να κάνουν υποχρεωτική την δημοσίευση αυτών των συναλλαγών όπου είναι πιθανό να επηρεάσουν τα αποτελέσματα της εταιρίας και συνεπακόλουθα την οικονομική της κατάσταση. Επιπλέον, η εξαγορά είναι πιο πιθανό να συμβεί όταν είναι δύσκολο να ανιχνευθεί. Αν και μελέτες στο αποτελεσματικό μάνατζμεντ και στην δημιουργική λογιστική έχουν αυξηθεί τα τελευταία 15 χρόνια, η σύνδεση μεταξύ αποτελεσματικού μάνατζμεντ και των ενδοομιλικών συναλλαγών έχουν τραβήξει πολύ μικρή προσοχή. Σε αυτόν τον τομέα, οι εργασίες του Gordon et al. (2006) και Henry et al. (2007) αποτελούν μια πρόοδο στην κατανόηση των προκλήσεων των ενδοομιλικών συναλλαγών. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές, λοιπόν, θεωρείται ότι αποτελούν ένα εργαλείο στην χειραγώγηση των αποτελεσμάτων με την παρουσίασή τους σε τρίτα μέρη με αποδεκτές ή ευνοϊκές οικονομικές καταστάσεις ή με την μεταφορά των αποτελεσμάτων μιας εταιρίας σε άλλα μέρη, δηλαδή αφαιρώντας κέρδη ή ζημίες απ' τις οικονομικές καταστάσεις. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές μπορεί να επιτρέπουν στις εταιρίες να παρουσιάζουν αποτελέσματα που συμπίπτουν με τις απαιτήσεις των μάνατζερ, οι οποίοι με την σειρά τους πρέπει να πετύχουν τις προσδοκίες των επενδυτών ή των πιστωτών. Αν και το γεγονός ότι έχουν συμβεί ενδοομιλικές συναλλαγές από μόνο του δεν συνιστά απόδειξη απάτης, παραμένει δεδομένο ότι ορισμένες ενδοομιλικές συναλλαγές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ψεύτικων στοιχείων.

Σύμφωνα με τον Moyes et al. (2005), η ύπαρξη ενδοομιλικών συναλλαγών είναι, στα μάτια των εσωτερικών ελεγκτών, μια ένδειξη κινδύνου απάτης ή καιροσκοπίας. Ενώ οι μέτοχοι που ελέγχουν το κεφάλαιο μπορεί να μεταφέρουν πόρους μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών, φαίνεται ότι οι μέτοχοι μειοψηφίας , ως αντίδραση σε αυτές τις συναλλαγές, μπορεί να προκαλέσουν μια μείωση της αξίας της μετοχής της εταιρίας και επακόλουθα μια μείωση της αξίας της εταιρίας.

Οι Cheung et al. (2006) εξέτασαν ένα δείγμα 375 συναλλαγών μεταξύ εταιριών του χρηματιστηρίου του Χονγκ Κονγκ και των κύριων μετόχων και διευθυντών τους την περίοδο 1998-2000. Οι συγγραφείς διέκριναν 3 κατηγορίες συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη:

1. Συναλλαγές που εκ των προτέρων έχουν αποτέλεσμα την εξαγορά των μετόχων μειοψηφίας της εταιρίας (αγορά/ πώληση παγίων, εμπορικές σχέσεις κτλ)

2. Συναλλαγές που μπορεί να είναι προς όφελος των μετόχων μειοψηφίας

3. Συναλλαγές που γίνονται για στρατηγικούς λόγους και οι οποίες δεν έχουν στόχο την εξαγορά

Οι Gordon et al. (2004) αναφέρουν ότι οι νομοθέτες και αυτοί που φτιάχνουν τα πρότυπα έχουν αρχικά επιβλέψει τις συναλλαγές συνδεδεμένων μερών, απαιτώντας να γνωστοποιούνται, υποθέτοντας ότι οι πληροφορίες των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη είναι χρήσιμες στους χρήστες οικονομικών καταστάσεων στην προσπάθειά τους να συγκρίνουν τα λειτουργικά αποτελέσματα και την οικονομική θέση της εταιρίας σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους και με αυτές άλλων εταιριών. Τους βοηθά να εντοπίζουν και να εξηγούν τυχόν διαφορές. Γι'αυτό, πληροφορίες για συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη που θα κάνουν διαφορά στην λήψη αποφάσεων πρέπει να γνωστοποιούνται, έτσι ώστε οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν την σημαντικότητά τους. Απαιτώντας γνωστοποίηση των συναλλαγών παρά περιορισμό του αριθμού τους, οι νομοθέτες δεν παίρνουν θέση αν οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη είναι επιζήμιες ή ωφέλιμες για την εταιρία και τους μετόχους της. Επίσης, οι νομοθέτες απαιτούν οι πληροφορίες να είναι διαθέσιμες για να επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να κάνουν τις δικές τους κρίσεις σχετικά με το εάν οι συναλλαγές είναι επαρκείς ή

πιθανή σύγκρουση συμφερόντων. Οι μάνατζερ κάνουν την επιλογή για να εμπλακούν σε συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη γνωρίζοντας ότι οι συναλλαγές αυτές κοινοποιούνται. Εξαιτίας της απαραίτητης γνωστοποίησης, μπορεί να αποφύγουν να εμπλακούν σε συγκεκριμένες συναλλαγές που πιστεύουν ότι θα θέσουν ερωτήματα για σύγκρουση συμφερόντων ή απρέπειας, ακόμα και όταν η εταιρία επωφελείται ή τουλάχιστον δεν ζημιώνεται. Υπάρχουν πολλοί περιορισμοί στην γνωστοποίηση και απαιτήσεις γνωστοποίησης που έχουν αντίκτυπο στο τι παρατηρούν οι επενδυτές στις εταιρικές εκθέσεις. Ένας περιορισμός γνωστοποίησης δηλώνει ότι μόνο συναλλαγές με ονομαστούς διευθυντές και μέλη του ΔΣ πρέπει να γνωστοποιούνται. Ενώ αυτές οι συναλλαγές παρουσιάζουν την μεγαλύτερη πιθανότητα σύγκρουσης συμφερόντων, οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη με την ανώτατη διοίκηση (αλλά που είναι παρακάτω από την υποχρέωση γνωστοποίησης) μπορεί επίσης να προκαλέσουν σφετερισμό των εταιρικών πόρων. Ένας ακόμα περιορισμός είναι το όριο των 60.000$ για γνωστοποίηση. Ενώ βρίσκουμε περιπτώσεις γνωστοποιήσεων κάτω από 60.000$, υπάρχουν ενδεχομένως άλλες σχέσεις ή συναλλαγές σε χαμηλότερα ποσά (είτε μεμονωμένα είτε αθροιστικά) που θα ήταν χρήσιμα στους χρήστες οικονομικών καταστάσεων. Άλλο μειονέκτημα είναι ότι τα συνδεδεμένα μέρη είναι, ενδεχομένως λόγω αναγκαιότητας, οριζόμενα με την στενή έννοια. Υπάρχουν περιπτώσεις άλλων σχέσεων, για παράδειγμα μεταξύ μελών του ΔΣ, που δεν εμπίπτουν αυστηρά στην έννοια των συνδεδεμένων μερών, αλλά είναι εμπόδια στην πραγματική ανεξαρτησία του ΔΣ. Οικογενειακές σχέσεις είναι ξεκάθαρα ορισμένες όπως είναι και αλληλοσυνδιασμένες σχέσεις του ΔΣ, οι οποίες πρέπει να γνωστοποιούνται με σεβασμό στην επιτροπή αποζημιώσεων, αλλά ενώ ο νεποτισμός είναι ξεκάθαρος, η ευνοιοκρατία δεν είναι. Πέρα απ' αυτά τα όρια στις απαιτήσεις γνωστοποιήσεων, προβλήματα μπορούν επίσης να εμφανιστούν όταν οι εταιρίες δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις γνωστοποιήσεων για συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, όπως συνέβη με συγκεκριμένες συναλλαγές της Tyco ή όταν παρέχουν περιορισμένη γνωστοποίηση, όπως με συγκεκριμένες συναλλαγές με την Enron.

Συναλλαγές συνδεδεμένων μερών περιλαμβάνουν 3 κατηγορίες ατόμων:

1. Μέλη του ΔΣ

2. Διευθυντές

3. Κύριους ιδιοκτήτες (ιδιοκτήτες με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10% των δικαιωμάτων ψήφου)

Επιπρόσθετα, τα άμεσα οικογενειακά μέλη αυτών των κατηγοριών ατόμων, όπως και κάθε οντότητα που ελέγχεται από αυτά τα άτομα, θεωρούνται επίσης συνδεδεμένα μέρη. Συνδεδεμένα μέρη επίσης είναι θυγατρικές της εταιρίας, όπου μια θυγατρική περιγράφεται ως «ένα μέρος το οποίο, άμεσα ή έμμεσα μέσω ενός ή περισσοτέρων ενδιαμέσων, ελέγχει ή ελέγχεται ή είναι υπό κοινό έλεγχο με μία εταιρία», και ειδικά οντότητες για τις οποίες η εταιρία χρησιμοποιεί την μέθοδο της Καθαρής Θέσης για να μετρήσει την επένδυσή της. Παραδείγματα περιλαμβάνουν θυγατρικές της εταιρίας ή της μητρικής της εταιρίας και καταπιστεύματα, όπως καταπίστευμα συντάξεων που διοικείται κάτω απ' την εποπτεία της διοίκησης της εταιρίας. Τα συνδεδεμένα μέρη ορίζονται επίσης απ' το SFAS 57 «άλλα μέρη με τα οποία η εταιρία μπορεί να συναλλάσσεται αν το ένα μέρος ελέγχει ή μπορεί να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την διοίκηση ή της λειτουργικές πολιτικές του άλλου μέρους στο βαθμό που ένα απ' τα συναλλασσόμενα μέρη μπορεί να αποτρέπει απ΄το να κυνηγήσει τις δικές του επιδιώξεις».

Οι Cheung et al. (2006) αναφέρουν ότι σύμφωνα με τους Shleifer et al. (1997): «Η εταιρική διακυβέρνηση ασχολείται με τους τρόπους με τους οποίους οι προμηθευτές των οικονομικών στις επιχειρήσεις τους διαβεβαιώνουν ότι παίρνουν μια απόδοση για την επένδυσή τους. Πώς είναι σίγουροι ότι οι μάνατζερ δεν κλέβουν το κεφάλαιο που τους προμηθεύουν;». Αυτό το πρόβλημα συναντάται συνήθως σε εταιρίες με μεγάλα ποσοστά συγκέντρωσης κεφαλαίου, όπου οι μέτοχοι πλειοψηφίας μπορούν να σφετεριστούν κέρδη που ανήκουν στους μειοψηφούντες μετόχους. Τέτοιες δομές ιδιοκτησίας είναι συνήθεις σε πολλές χώρες και ιδίως στην Ανατολική Ασία. Τέτοιες πρακτικές σφετερισμού στις εταιρίες μπορεί να έχει μακροοικονομικές και μικροοικονομικές επιπτώσεις. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, οι Johnson et al. (2000) δείχνουν ότι ο βαθμός προστασίας των μετόχων μειοψηφίας εξηγεί την υποτίμηση του νομίσματος στην ανατολική Ασία, κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 1997, καλύτερα από άλλες μακροοικονομικές εξηγήσεις. Σε μικροοικονομικό επίπεδο, ο Mitton (2002) δείχνει ότι η ποιότητα των πληροφοριών γνωστοποίησης και η δομή ιδιοκτησίας είχε μεγάλη επεξηγηματική δύναμη για διατομεακές αποδόσεις μετοχών κατά την διάρκεια της κρίσης. Επίσης, οι Baek et al. (2004) βρίσκουν ότι εταιρίες με μεγάλη συγκέντρωση ιδιοκτησίας που ανήκουν σε επιχειρηματικά

γκρουπ, που είναι εταιρίες σε πιο ευνοϊκή θέση για σφετερισμό των μετόχων μειοψηφίας, υπέστησαν τις μεγαλύτερες απώλειες κατά την κρίση της Κορέας. Όλες αυτές οι μελέτες είχαν ως δεδομένο ότι στις εταιρίες με συγκεντρωμένη ιδιοκτησία, οι ελέγχοντες μέτοχοι μπορούσαν να σφετεριστούν τους μετόχους μειοψηφίας. Στις παραπάνω περιπτώσεις, έγινε προσπάθεια να μετρηθεί ο σφετερισμός των μετόχων μειοψηφίας άμεσα. Η περισσότερη σύγχρονη βιβλιογραφία, όμως, προσπαθεί να μετρήσει αυτό τον σφετερισμό έμμεσα, χρησιμοποιώντας διαφορετικούς δείκτες για τον βαθμό σφετερισμού. Αυτές οι μελέτες δεν εξετάζουν αν η αξία των μετόχων μειοψηφίας έχει μειωθεί λόγω συγκεκριμένων εταιρικών ενεργειών. Οι Bertrand et al. (2002), για παράδειγμα, εξετάζουν ενέργειες, κατά τις οποίες οι μέτοχοι πλειοψηφίας χρησιμοποιούν πόρους της εταιρίας για προσωπικό τους όφελος (tunneling), σε Ινδικά επιχειρηματικά γκρουπ, εντοπίζοντας την διάδοση κερδών-σοκ από γκρουπ εταιριών στα οποία οι μέτοχοι πλειοψηφίας έχουν χαμηλά δικαιώματα ταμειακών ροών σε εταιρίες που έχουν υψηλά δικαιώματα ταμειακών ροών. Δείχνουν ότι αυτή η διάδοση συμβαίνει μέσω μη-λειτουργικών κερδών, όπως διάφορα και μη επαναλαμβανόμενα κέρδη και ζημιές (προτείνοντας ότι το tunneling μπορεί να είναι αποτέλεσμα μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων σε αντίθεση με την τιμή συναλλαγής). Ένα δεύτερο κομμάτι βιβλιογραφίας χρησιμοποιεί το δικαστικό σύστημα ως δείκτη για την πιθανότητα χειραγώγησης κερδών. Η σημαντικότητα του δικαστικού συστήματος (συγκεκριμένα η προστασία των επενδυτών) για την εταιρική διακυβέρνηση έχει συζητηθεί με λεπτομέρεια απ' τους LLSV (1998, 2000b). Οι Johnson et al. (2000) παρέχουν στοιχεία τριών νομικών υποθέσεων σε Βέλγιο, Γαλλία και Ιταλία, όπου εταιρίες πήγαν στο δικαστήριο (και αθωώθηκαν) για υποτιθέμενο σφετερισμό των μετόχων μειοψηφίας. Οι υποθέσεις χρησιμοποιούνται για να υπογραμμίσουν πώς οι διαφορές στον ποινικό κώδικα μπορούν να επιτρέψουν σε εταιρίες σε κάποιες χώρες να πραγματοποιήσουν ενέργειες που ωφελούν τους ελέγχοντες μετόχους σε βάρος των μετόχων μειοψηφίας. Οι Brockman et al. (2003) δείχνουν ότι το δικαστικό σύστημα επηρεάζει τα κόστη ρευστότητας. Μετοχές εταιριών που λειτουργούν σε δικαστικά συστήματα με χαμηλή προστασία επενδυτών έχει πιο ευρεία διασπορά προσφοράς-ζήτησης και πιο αραιό βάθος. Οι La Porta et al. (2002) δείχνουν ότι εταιρίες σε χώρες με δικαστικό σύστημα αστικού κώδικα (με χαμηλή προστασία επενδυτών των μετόχων μειοψηφίας) συναλλάσσονται σε χαμηλότερο δείκτη Tobin Q σε σχέση με εταιρίες σε χώρες με εθιμικό δίκαιο. Ένα τρίτο κομμάτι βιβλιογραφίας χρησιμοποιεί την απόκλιση των ταμειακών ροών από τα

δικαιώματα ελέγχου ως δείκτη για την πιθανότητα σφετερισμού. Αυτές οι μελέτες δείχνουν ότι εταιρίες είναι εκ των προτέρων πιο πιθανό να σφετεριστούν συναλλαγές σε χαμηλότερες αξιολογήσεις. . Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα της Νοτιοανατολικής Ασίας, οι Claessens et al. (2002) βρήκαν ότι οι δείκτες αγοραίας τιμής/ λογιστικής τιμής είναι θετικά συσχετιζόμενοι με τα δικαιώματα ταμειακών ροών που ανήκουν στους ελέγχοντες εταίρους (που είναι συνεπές με ένα αποτέλεσμα συγκεντρωμένης ιδιοκτησίας), αλλά είναι αρνητικά συσχετιζόμενοι με την απόκλιση μεταξύ ταμειακών ροών και δικαιωμάτων ελέγχου (που είναι συνεπές με ένα θεμελιωμένο αποτέλεσμα). Παρόμοια αποτελέσματα κατά την περίοδο της κρίσης στην Ανατολική Ασία εξήγαγαν και οι Lemmon and Lins (2003). Τελικά, η Joh(2003) βρήκε μια αντίστροφη σχέση μεταξύ της κερδοφορίας της Κορεάτικης εταιρίας και της απόκλισης ανάμεσα σε ταμειακές ροές και δικαιώματα ελέγχου. Βρήκε επίσης ότι ο δεσμός με γκρουπ επιχειρήσεων μειώνει την κερδοφορία. Το τελευταίο κομμάτι βιβλιογραφίας χρησιμοποιεί πληρωμές μερισμάτων ως δείκτη σφετερισμού. Οι La Porta et al. (2000a) δείχνουν ότι εταιρίες σε χώρες με χαμηλή νομική προστασία των μετόχων μειοψηφίας κάνουν χαμηλότερες πληρωμές μερισμάτων επειδή οι επενδυτές δεν έχουν νομικές οδούς για να επιβάλλουν υψηλότερες πληρωμές απ' τις εταιρίες. Σε αντίθεση, οι Faccio et al. (2001) υποθέτουν ότι οι επενδυτές είναι δυνατόν να αναμένουν την απαλλοτρίωση, απαιτώντας μεγαλύτερες πληρωμές μερισμάτων από εταιρίες που είναι πιο πιθανό να απαλλοτριώσουν, όπως εταιρίες απ' την Δυτική Ευρώπη και την Ανατολική Ασία που συνδέονται στενά με επιχειρηματικά γκρουπ και, μέσα στα γκρουπ, εταιρίες με μεγάλη απόκλιση ελέγχου και δικαιωμάτων ταμειακών ροών. Εντούτοις, αυτές οι μελέτες δεν παρέχουν άμεσες αποδείξεις ότι η αξία των μετόχων μειοψηφίας έχει μειωθεί ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων ενεργειών σφετερισμού. Αν οι μέτοχοι μειοψηφίας αγοράζουν τις μετοχές τους αφού έχει καθιερωθεί η συγκεντρωμένη ιδιοκτησία (που συνήθως ισχύει αφού η συγκεντρωμένη ιδιοκτησία είναι σταθερή στα χρόνια), τότε οι μέτοχοι είναι ικανοί να αγοράσουν αυτές τις μετοχές με έκπτωση, η οποία θα τους αποζημιώσει, κατά μέσο όρο, από τον αναμενόμενο σφετερισμό (Fan and Wong, 2002).

Επιπρόσθετα, οι μετρήσεις της Αγοραίας αξίας/λογιστική αξία, του Tobin Q ή της λογιστικής απόδοσης μπορεί να υποφέρουν από ενδογενή προβλήματα, επειδή η συγκεντρωμένη ιδιοκτησία έχει φανεί ότι επηρεάζει την ποιότητα των αναφορών της εταιρίας. Η πληροφορικότητα των κερδών για αποδόσεις μετοχών σχετίζεται

αρνητικά με την ιδιοκτησία των ελεγχόντων μετόχων και το μέγεθος της απόκλισης μεταξύ του ελέγχου του ελέγχοντα μετόχου και των δικαιωμάτων ταμειακών ροών. Οι επενδυτές δεν εμπιστεύονται τις αναφερόμενες λογιστικές πληροφορίες, γιατί οι ελέγχοντες μέτοχοι μπορεί να χειραγωγούν τα κέρδη για να σφετεριστούν. Εναλλακτικά, οι ελέγχοντες μέτοχοι κατέχουν ιδιοκτησιακές πληροφορίες σχετικά με τις εταιρίες τους που δεν επιθυμούν να αποκαλύψουν στους ανταγωνιστές τους. Η αναφορά αδιαφανών οικονομικών καταστάσεων είναι ένας τρόπος για να προφυλάξουν αυτή την πληροφορία. Σε μια σχετική μελέτη, οι Liu et al. (2003), παρέχουν αποδείξεις χειραγώγησης κερδών σε κινέζικες εταιρίες με τους ελέγχοντες μετόχους. Δείχνουν ότι τα δεδουλευμένα έχουν θετική συσχέτιση με τις μετοχές των μεγαλύτερων μετόχων και των διευθυντών.

Αν η έκπτωση που μετριέται στην προηγούμενη βιβλιογραφία σχετίζεται με την εκ των προτέρων πιθανότητα σφετερισμού, θα περιμέναμε να μην βρούμε υπερβάλλουσα απόδοση στην ανακοίνωση συναλλαγών που οδηγούν σε σφετερισμό. Δύο μελέτες που εξετάζουν τα αποτελέσματα αξιολόγησης συγκεκριμένων ενεργειών που μπορεί να οδηγήσουν σε σφετερισμό δίνουν ανάμεικτα αποτελέσματα. Οι Bae et al. (2002) εξετάζουν συγχωνεύσεις διάσωσης στα βιομηχανικά γκρουπ της Κορέας. Βρήκαν ότι η τιμή της μετοχής των κορεάτικων εταιριών που έχουν δεσμούς με γκρουπ μειώνεται όταν τους ζητείται να σώσουν άλλες με χαμηλή επίδοση εταιρίες στο γκρουπ με συγχώνευση διάσωσης, ενώ η αξία των εναπομενουσών εταιριών στο γκρουπ αυξάνεται. Αντίθετα, οι Buysschaert et al. (2004) εξετάζουν τα αποτελέσματα αξιολόγησης της μεταφοράς ποσοστών συμμετοχής από εταιρίες που ανήκουν σε Βέλγικα γκρουπ κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1990, αλλά απέτυχαν να βρουν σφετερισμό των μετόχων μειοψηφίας.

Οι Ge et al. (2010) αναφέρουν ότι πολλά πρόσφατα εταιρικά σκάνδαλα στην Βόρεια Αμερική έχουν προκαλέσει προσοχή στην πιθανότητα λογιστικών χειραγωγήσεων που σχετίζονται με συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, το οποίο οδήγησε σε μια μείωση της λαμβανόμενης ποιότητας των κερδών. Εξετάζεται η συνάφεια της αξίας των κοινοποιούμενων συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη σε κινέζικες επιχειρήσεις. Επικεντρωνόμαστε σε 2 τύπους ενδοομιλικών συναλλαγών: πωλήσεις αγαθών και πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων. Από το 1997 έως το 2000, βρήκαμε ότι τα αναφερόμενα κέρδη από εταιρίες που πουλούν αγαθά ή περιουσιακά στοιχεία σε συνδεδεμένα μέρη παρουσιάζουν έναν χαμηλότερο συντελεστή αξιολόγησης από

αυτές που δεν κάνουν συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη. Αυτά τα αποτελέσματα δεν παρατηρούνται κατά την περίοδο 2001-2003 μετά την θέση σε ισχύ ενός νέου κανόνα εύλογης αξίας για ενδοομιλικές συναλλαγές. Τα αποτελέσματά μας δείχνουν ότι ο νέος κανονισμός για ενδοομιλικές συναλλαγές στην Κίνα φαίνεται να είναι αποτελεσματικός στην μείωση της κακής χρήσης των ενδοομιλικών συναλλαγών για σκοπούς χειραγώγησης των κερδών. Αφού οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι το αντικείμενο αμέτρητων σκανδάλων στην Βόρειο Αμερική, τα αποτελέσματα απ' τα κινέζικα χρηματιστήρια δείχνουν ότι τα νέα λογιστικά πρότυπα για τις ενδοομιλικές συναλλαγές μπορεί να αποδειχθούν μια αποτελεσματική λύση για αυτό το πρόβλημα. Σε αυτή την μελέτη ερευνάται αν η αξία της εταιρίας επηρεάζεται από τις γνωστοποιήσεις για συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη απ' τις εισηγμένες εταιρίες. Πρόσφατα σκάνδαλα στις ΗΠΑ, όπως το εταιρικό γκρουπ της Adelphia and Riga family και το εταιρικό γκρουπ Hollinger and Conrad Black, έχουν φέρει τις συναλλαγές συνδεδεμένων μερών στο προσκήνιο. Οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών έχουν προσελκύσει προσοχή και στην Κίνα, καθώς η Κίνα έχει υιοθετήσει δύο πρότυπα για ενδοομιλικές συναλλαγές τα τελευταία 10 χρόνια, κάνοντας την εξέταση των επιπτώσεων των προηγούμενων προτύπων δυνατή.

Πολλές εισηγμένες κινέζικες εταιρίες είναι συνέχειες κρατικών εταιριών. Μερικές εταιρίες είναι μέλη επιχειρηματικών κοινοπραξιών. Άλλα συνδεδεμένα μέρη υπάρχουν ως αποτέλεσμα συγχωνεύσεων και αποκτήσεων ή άλλων ενεργειών επενδύσεων κεφαλαίου. Μια οπτική λέει ότι οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσα σε αυτά τα εταιρικά γκρουπ ως ένας τρόπος για να βελτιστοποιηθεί η εσωτερική κατανομή πόρων, να μειωθούν τα κόστη συναλλαγών και να βελτιωθεί η απόδοση του ενεργητικού. Απ' την άλλη πλευρά, αυτές οι συναλλαγές, αν χρησιμοποιηθούν κερδοσκοπικά απ' την διοίκηση ή άλλους μετόχους, μπορεί να παράγουν παραπλανητικά λειτουργικά αποτελέσματα και να επηρεάσουν αρνητικά την περιουσία των μετόχων μειοψηφίας. Πολλά άρθρα στον κινέζικο τύπο εκφράζουν ανησυχίες σχετικά με την ευρεία χρήση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Για παράδειγμα, ανησυχούν μήπως οι ελέγχοντες μέτοχοι χρησιμοποιούν τις εισηγμένες εταιρίες ως «οχήματα χρηματοδότησης» και μετά να επανακατανέμουν τα κεφάλαια της εισηγμένης σε άλλες επιχειρήσεις. Μια ακόμη ανησυχία είναι ότι η διοίκηση μπορεί να «φουσκώνει» τα κέρδη για να κερδίσει έγκριση του ζητήματος των δικαιωμάτων μέσω «πωλήσεων ξεπλύματος» με

συνδεδεμένα μέρη. Η διοίκηση, επίσης, μπορεί να ψάχνει οφέλη μέσω αγοράς και πώλησης σε παράλογες τιμές ή μέσω ανταλλαγής περιουσιακών στοιχείων με διαφορετικές ποιότητες κτλ.

Ανταποκρινόμενο στις ανησυχίες του κοινού σχετικά με την αναφορά των ενδοομιλικών συναλλαγών, το Υπουργείο Οικονομικών της Κίνας (MOF), που είναι ο κινέζικος ρυθμιστής των λογιστικών προτύπων, έχει απαιτήσει οι εισηγμένες εταιρίες να γνωστοποιούν σχέσεις με συνδεδεμένα μέρη και συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη για να προστατεύσουν τα δικαιώματα των ιδιωτών επενδυτών το 1997. Εντούτοις, αν και οι εισηγμένες ήταν υποχρεωμένες να γνωστοποιούν συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, το MOF πίστευε ότι κάποιες εταιρίες έκαναν ακόμα τέτοιες διεταιρικές συναλλαγές με σκοπό να χειραγωγήσουν τα κέρδη και να παραπλανήσουν τους επενδυτές. Μέχρι το τέλος του 2001, το MOF ψήφισε μια άλλη ρύθμιση που έβαζε περιορισμούς στην λογιστική για συναλλαγές συνδεδεμένων μερών. Η νέα ρύθμιση δηλώνει ότι αν η τιμή μιας συναλλαγής συνδεδεμένων μερών είναι πάνω απ' την εύλογη αξία, η διαφορά τιμής δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως τρέχοντα κέρδη.

Σε αυτήν την μελέτη, ερευνάται αν οι γνωστοποιούμενες συναλλαγές συνδεδεμένων μερών κάτω απ' την νέα ρύθμιση του 2001 παρέχουν πληροφορίες σχετικές με την αξία για τους επενδυτές. Υποθέτουμε ότι αν η νέα ρύθμιση είναι αποτελεσματική και οι ενδοομιλικές συναλλαγές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κερδοσκοπικά για την χειραγώγηση των κερδών, δεν υπάρχει λόγος για τους επενδυτές να είναι αρνητικά διακείμενοι σε εταιρίες που εμπλέκονται σε συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη. Μεταξύ 1997 και 2000, το MOF δήλωσε ότι οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται για χειραγώγηση κερδών. Ως αποτέλεσμα, αν οι επενδυτές είναι ενήμεροι για την ύπαρξη πιθανότητας χειραγώγησης κερδών μέσω συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη, θα αντιδρούσαν μειώνοντας την αξιολόγηση για εταιρίες που εμπλέκονται σε συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη στην περίοδο 1997-2000.

Οι Kohlbeck et al. (2009) εξετάζουν την αξιολόγηση του χρηματιστηρίου για εταιρίες που γνωστοποιούν συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη σε σχέση με αυτές που δεν γνωστοποιούν. Εξετάζουμε τις τιμές των μετοχών λίγο πριν την απαγόρευση του νόμου Sarbanes-Oxley(SOX) για ενδοομιλικά δάνεια για να αξιολογήσουμε την

αντίληψη της αγοράς για εταιρίες που κάνουν ενδοομιλικές συναλλαγές πριν την νομοθετική παρέμβαση.

Η ανάλυση της αγοράς μας δείχνει ότι οι εταιρίες με ενδοομιλικές συναλλαγές έχουν σημαντικά χαμηλότερη αξιολόγηση και οριακά χαμηλότερες αποδόσεις από εταιρίες χωρίς ενδοομιλικές συναλλαγές. Οι αντιλήψεις της αγοράς διαφέρουν βασιζόμενες στον διαχωρισμό των εταιριών με βάση τον τύπο ενδοομιλικής συναλλαγής και τα μέρη. Τα αποτελέσματα είναι συνεπή με το γεγονός ότι η αγορά δίνει έκπτωση σε όσους επενδύουν σε εταιρίες που εμπλέκονται σε ενδοομιλικές συναλλαγές.

Εξετάζουμε την αξιολόγηση της τιμής των μετοχών εταιριών που γνωστοποιούν ενδοομιλικές συναλλαγές. Ένας αριθμός εταιριών που ενεπλάκη σε πρόσφατες απάτες με μεγάλη δημοσιότητα επίσης γνωστοποίησε συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη στις οικονομικές τους καταστάσεις. Το Κογκρέσο απάντησε σε αυτή την προφανή συσχέτιση, απαγορεύοντας ενδοομιλικά δάνεια σε εργαζόμενους και διευθυντές ως μέρος του Νόμου Sarbanes-Oxley (SOX). Η μελέτη μας εξετάζει τις αξιολογήσεις της αγοράς για εταιρίες που γνωστοποιούν ενδοομιλικές συναλλαγές το 2001 πριν τις αποκαλύψεις απάτης και την απαγόρευση του Κογκρέσου για να πάρουμε μια αμερόληπτη εκτίμηση των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη. Εξετάζουμε, επίσης, τις αποδόσεις της αγοράς το 2002 για να αξιολογήσουμε αν τα ευρήματα της αξιολόγησής μας παρουσιάζουν μια βαθύτερη συσχέτιση κινδύνου αποδόσεων.

Το πρακτικό μας ενδιαφέρον για την μελέτη των ενδοομιλικών συναλλαγών πηγάζει από την απαγόρευση του Κογκρέσου σε ενδοομιλικά δάνεια σε εργαζόμενους και διευθυντές στο τμήμα 402 του SOX(το τμήμα 402 επιτρέπει δάνεια που προϋπήρχαν του νόμου και δάνεια που είναι στην συνήθη πορεία των εργασιών και με κανονικούς όρους). Το Κογκρέσο φαίνεται ότι δεν βασίστηκε σε καμία συστηματική έρευνα στην απόφασή του για απαγόρευση των ενδοομιλικών δανείων. Η συμπερίληψη της απαγόρευσης στον νόμο στοχεύει στις πρόσφατες απάτες σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Για παράδειγμα, η Tyco και η WorldCom έδωσαν και γνωστοποίησαν δάνεια στους διευθυντές τους και η Adelphia γνωστοποίηση εγγυημένο χρέος συνδεδεμένων μερών και δάνεια στα στελέχη. Ενώ η έρευνά μας δεν μπορεί να αποφασίσει αν το Κογκρέσο έπραξε σωστά στην απαγόρευση αυτών των

συναλλαγών, μπορούμε να παρέχουμε συστηματικές αποδείξεις στην αντίληψη της αγοράς για τις εταιρίες με συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη πριν την απαγόρευση.

Προσθέτουμε στην θεωρία εξετάζοντας τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη για να αξιολογήσουμε αν οι αξιολογήσεις της αγοράς είναι συνεπείς με:

1. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι σχετικά καλοήθεις συναλλαγές όπου οι γνωστοποιήσεις τους έχει μικρή ή καθόλου σχέση με την αξιολόγηση της εταιρίας ή τις αποδόσεις

2. Η διοίκηση ή εσωτερικός οπορτουνισμός που οδηγούν σε χαμηλότερες αξιολογήσεις της εταιρίας

3. Ή οι ενδοομιλικές συναλλαγές να αυξάνουν την αξία

Η μελέτη μας ταιριάζει με μια ευρύτερη βιβλιογραφία που εξετάζει τις επιπτώσεις του self-dealing σε εταιρίες και σε αγορές ασφαλίστρων και τον ρόλο των γνωστοποιήσεων στον μετριασμό των ενδεχόμενων αρνητικών συνεπειών του self-dealing. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές έχουν την δυνατότητα για τους εκ των έσω να πάρουν πλούτο της εταιρίας σε βάρος των άλλων μετόχων. Αντίθετα, οι ενδοομιλικές συναλλαγές μπορεί να αυξήσουν την αξία της εταιρίας δημιουργώντας στρατηγικές συμμαχίες, αυξάνοντας το μοίρασμα του κινδύνου και διευκολύνοντας τους εμπλεκόμενους.

Η γνωστοποίηση των ενδοομιλικών συναλλαγών παρέχει στην αγορά τις απαραίτητες πληροφορίες για τους επενδυτές για να «τιμωρήσουν» καιροσκοπικές συμπεριφορές. Εντούτοις, η ικανότητα να τιμωρήσουν συμπεριφορές δεν είναι ισοδύναμη με την ικανότητα να αποτρέψουν τέτοιες συμπεριφορές. Οι επενδυτές δεν μπορούν απευθείας να αποτρέψουν ενδοομιλικές συναλλαγές. Οι επενδυτές μπορούν μόνο να πουλήσουν ή να μην αγοράσουν μετοχές των εταιριών αυτών ή να ξεκινήσουν εκ των υστέρων δικαστική μάχη με τους καιροσκόπους μετόχους. Οι Jensen and Meckling (1976) δείχνουν ότι ένας μέτοχος που κατέχει λιγότερο απ' το 100% της εταιρίας δεν πρέπει να απολαμβάνει το σύνολο των ωφελειών της εταιρίας. Ένας μέτοχος λοιπόν μπορεί να εμπλακεί σε ενδοομιλικές συναλλαγές με την εταιρία που είναι πιο επικερδείς παρά δαπανηρές γι' αυτόν και οι επενδυτές που έχουν προστατευθεί από την τιμή της μετοχής λόγω χαμηλότερης ζήτησης δεν έχουν λόγο να διαμαρτυρηθούν για αυτή την συναλλαγή. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να υπάρξει ισορροπία

γνωστοποίησης ενδοομιλικών συναλλαγών και χαμηλότερης αξιολόγησης της εταιρίας.

Ελέγχουμε αν όλοι οι τύποι ενδοομιλικών συναλλαγών έχουν τις ίδιες επιπτώσεις στην αξιολόγηση και στις αποδόσεις. Ταξινομούμε τους τύπους ενδοομιλικών συναλλαγών με βάση την φύση της συναλλαγής και το συνδεδεμένο μέρος της συναλλαγής. Ομαδοποιούμε τις λεπτομερείς ταξινομήσεις σε τρεις ευρείες κατηγορίες: δάνεια, άλλες απλές συναλλαγές και περίπλοκες στρατηγικές συναλλαγές. Επίσης, ταξινομούμε τα συνδεδεμένα μέρη με βάση αν η συναλλαγή είναι με διευθυντή, υπάλληλο και μετόχους ή με οικειοθελείς επενδύσεις στην εταιρία.

Η αγορά φαίνεται να αξιολογεί τις ενδοομιλικές συναλλαγές με βάση τον τύπο της συναλλαγής και την φύση του συνδεδεμένου μέρους. Οι αξιολογήσεις της αγοράς δηλώνουν ότι η αγορά βλέπει τις εταιρίες που γνωστοποιούν συναλλαγές για δάνεια και άλλες απλές συναλλαγές με μετόχους αρνητικά. Αντίθετα, η γνωστοποίηση περίπλοκων ενδοομιλικών συναλλαγών και συναλλαγών με επενδύσεις της εταιρίας δεν συνδέονται με αξιολογήσεις και αποδόσεις.

Τελικά, τα στοιχεία δείχνουν ότι η αγορά δίνει χαμηλότερες αξίες σε εταιρίες που εμπλέκονται σε σχετικά απλές ενδοομιλικές συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των δανείων. Αντίθετα, περίπλοκες συναλλαγές με επενδύσεις δεν αξιολογούνται αρνητικά. Μια εναλλακτική ερμηνεία είναι ότι οι περίπλοκες συναλλαγές δεν γίνονται καλά κατανοητές απ' την αγορά, καθώς η ποιότητα των γνωστοποιήσεων ποικίλει ανάμεσα στις εταιρίες. Δεν γνωρίζουμε αν τα αποτελέσματά μας δηλώνουν ότι οι νομοθέτες είναι δικαιολογημένοι στην απαγόρευση αυτών των συναλλαγών στις εισηγμένες εταιρίες. Αλλά, τα αποτελέσματά μας δηλώνουν ότι αυτοί που εμπλέκονται στην εταιρική διακυβέρνηση σκέφτονται προσεκτικά την πιθανότητα ζημιές στην αγορά αν πραγματοποιήσουν συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη.

Εξετάζονται αμερικανικές εταιρίες που γνωστοποιούν ενδοομιλικές συναλλαγές. Οι ΗΠΑ απαιτούν οι εισηγμένες εταιρίες να γνωστοποιούν ενδοομιλικές συναλλαγές και παρέχουν εκ των υστέρων νομική θεραπεία για κερδοσκοπικές συναλλαγές. Η έρευνα στην διεθνή βιβλιογραφία για το «self-dealing» δηλώνει ότι οι ΗΠΑ αντιμετωπίζει πιο αυστηρά το «self-dealing» απ' τον μέσο όρο παγκοσμίως, αλλά πιο κάτω απ' τον μέσο όρο σε σχέση με άλλες αγγλόφωνες χώρες. Συγκεκριμένα, οι Djankov et al.

(2008) σημειώνουν ότι αντίθετα με άλλες αγγλόφωνες χώρες, οι ΗΠΑ δεν απαιτούν έγκριση απ' τους μετόχους των ενδοομιλικών συναλλαγών και γι' αυτό βασίζονται στην γνωστοποίηση και την εκ των υστέρων νομοθεσία για την προστασία των μετόχων μειοψηφίας. Για παράδειγμα, η Αγγλία απαιτεί οι εταιρίες να δέχονται μια ανεξάρτητη αξιολόγηση των ενδοομιλικών συναλλαγών και έγκριση αυτών απ' τους μετόχους.

Το FAS 57 και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υπαγορεύουν τις απαιτήσεις γνωστοποιήσεων των ενδοομιλικών συναλλαγών στις ΗΠΑ. Το FAS 57 ορίζει τα συνδεδεμένα μέρη και απαιτεί γνωστοποίηση των σημαντικών ενδοομιλικών συναλλαγών. Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις περιλαμβάνουν:

1. Την φύση της σχέσης
2. Περιγραφή της συναλλαγής
3. Το σύνολο των ποσών των συναλλαγών για κάθε περίοδο δήλωσης εισοδήματος
4. Τα ποσά προς ή από συνδεδεμένα μέρη την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού

Το FASB αναφέρει συγκεκριμένα ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές δεν μπορούν να θεωρηθούν ισοδύναμες με μια συναλλαγή με τρίτους. Το FAS 57 απαιτεί ότι αν μια οντότητα κάνει γνωστοποιήσεις σύμφωνα με τις οποίες μια ενδοομιλική συναλλαγή είναι παρόμοια με συναλλαγή με τρίτους, αυτές οι δηλώσεις πρέπει να είναι τεκμηριωμένες. Φαίνεται ότι το FASB ανησυχεί πολύ για γνωστοποιήσεις που δηλώνουν ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές γίνονται σε αγοραίες αξίες. Σε πολλές περιπτώσεις, τέτοιες δηλώσεις δεν μπορούν να επαληθευτούν, γιατί δεν υπάρχουν αγορές για ενδοομιλικά αγαθά και υπηρεσίες. Επιπλέον, οι ενδοομιλικές συναλλαγές δεν είναι συναλλαγές με τρίτους απ' την φύση τους και να δηλώνεται κάτι τέτοιο παραπλανεί τους χρήστες. Το FASB, επίσης, ανησυχεί σχετικά με την πιθανότητα οι ενδοομιλικές συναλλαγές να επηρεάσουν την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και την ικανότητα των συνδεδεμένων μερών να εμπλέκονται σε συναλλαγές με πιο ευνοϊκούς όρους απ' αυτές που είναι διαθέσιμες σε τρίτους. Οι ανησυχίες του FASB σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές αντηχούν τις ανησυχίες που δημιουργούνται από καιροσκοπικές διοικήσεις.

Οι κανονισμοί της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και το FAS 57 είναι σε συμφωνία μεταξύ τους με μια σημαντική εξαίρεση. Το FAS 57 απαιτεί γνωστοποίηση στις οικονομικές καταστάσεις για σημαντικές ενδοομιλικές συναλλαγές, ενώ η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς απαιτεί γνωστοποίηση και δεν αναφέρει που να γνωστοποιηθούν. Βρήκαμε ότι πολλές εταιρίες δεν γνωστοποιούν ενδοομιλικές συναλλαγές στις οικονομικές καταστάσεις, αλλά επιλέγουν να γνωστοποιήσουν ενδοομιλικές συναλλαγές στις ετήσιες εκθέσεις πληρεξουσίων. Η σημαντικότητα στα νομισματικά επίπεδα μπορεί να εξηγήσει αυτές τις διαφορές στις γνωστοποιήσεις. Το FAS 57 απαιτεί μόνο γνωστοποίηση σημαντικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις. Το 2001, ο νόμος S-K απαίτησε γνωστοποίηση στοιχείων άνω των 60.000$, στις οποίες το μέρος που συναλλάσσεται έχει ουσιώδες ενδιαφέρον. Θεωρητικά, μια συναλλαγή μπορεί να υπερβαίνει τις 60.000$ και να είναι ουσιαστική στο συναλλασσόμενο μέρος, αλλά να μην είναι ουσιαστική στην οντότητα αναφοράς. Τέτοιες συναλλαγές μπορεί να μην απαιτούν γνωστοποίηση στις Σημειώσεις σύμφωνα με το FAS 57, αλλά απαιτούν κανονιστική γνωστοποίηση σύμφωνα με τον Κανονισμό S-K. Οι συναλλαγές μπορεί να μην είναι σημαντικές με βάση τα καθαρά έσοδα και τις μετρήσεις περιουσιακών στοιχείων, αλλά οι ενδοομιλικές συναλλαγές μικρών ποσών μπορεί να θεωρούνται σημαντικές σε πιθανούς χρήστες των οικονομικών καταστάσεων καθώς μπορεί να αλλάξουν την απόφασή τους. Ως αποτέλεσμα, φαίνεται ότι πολλές οντότητες αναφέρουν την συναλλαγή στην έκθεση πληρεξούσιου παρά στις Σημειώσεις. Δεν βρίσκουμε διαφορές στην αντίδραση της αγοράς με βάση πού γνωστοποιούνται οι ενδοομιλικές συναλλαγές.

Οι Gordon et al. (2004) αναφέρουν ότι προβλήματα εταιρικής διακυβέρνησης, όπως αυτά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές, προκύπτουν εξαιτίας των προβλημάτων ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ των εξωτερικών αγορών κεφαλαίου και της διοίκησης της εταιρίας. Αν οι εξωτερικές αγορές κεφαλαίου μπορούσαν να παρατηρήσουν τέλεια τις προσπάθειες και ενέργειες επενδύσεων της διοίκησης, δεν θα υπήρχε λόγος για μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης για να βοηθήσουν στην παρατήρηση και στην χορήγηση κινήτρων στους μάνατζερ, καθώς κάποιος θα μπορούσε να κατασκευάσει τέλειες ποινές για να αποκλείσει συμπεριφορά μεγιστοποίησης μη-αξιακή. Η υπάρχουσα βιβλιογραφία έχει βρει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του ΔΣ για να είναι χρήσιμοι μηχανισμοί διακυβέρνησης στην βελτίωση των διοικητικών προβλημάτων.

Ερευνούμε την σχέση των ενδοομιλικών συναλλαγών με την αξία της εταιρίας. Αν οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι αποδοτικές συναλλαγές, δεν περιμένουμε η αγοραία αξία να επηρεαστεί αρνητικά. Εντούτοις, αν οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι σύγκρουση συμφερόντων που είναι επιβλαβής για τους επενδυτές, θα περιμέναμε αρνητική σχέση με την αγοραία αξία.

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ FASB ΚΑΙ SEC ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ

Το άρθρο No. 57 του FASB ορίζει τις ενδοομιλικές συναλλαγές ως συναλλαγές που συμβαίνουν μεταξύ μιας εταιρίας και της διοίκησής της, τα μέλη του ΔΣ, κύριους ιδιοκτήτες ή μέλη των άμεσων οικογενειών των παραπάνω κατηγοριών. Επιπρόσθετα, οι ενδοομιλικές συναλλαγές περιλαμβάνουν συναλλαγές μεταξύ μιας εταιρίας και των θυγατρικών της, όπου θυγατρικές είναι οντότητες με κάποια απ' τις παρακάτω σχέσεις:

1. ελέγχουν την εταιρία
2. ελέγχονται απ' την εταιρία
3. ελέγχονται από άλλη οντότητα που ελέγχει και την εταιρία

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές περιλαμβάνουν, επίσης, συναλλαγές τραστ εργαζομένων ή συντάξεις εργαζομένων, με οντότητες στις οποίες οι επενδύσεις αντιπροσωπεύονται χρησιμοποιώντας την μέθοδο της Καθαρής Θέσης και με «άλλα μέρη» όπου μια σχέση ελέγχου εμποδίζει κάθε μέρος απ' το να δράσει προς το δικό του ξεχωριστό, καλύτερο συμφέρον.

Το άρθρο No. 57 του FASB απαιτεί οι οικονομικές καταστάσεις να γνωστοποιούν όλες τις σημαντικές ενδοομιλικές συναλλαγές. Εξαιρούνται απ' αυτή την απαίτηση γνωστοποίησης οι συμφωνίες αποζημίωσης και παρόμοιες συμφωνίες που συμβαίνουν κατά την συνήθη πορεία εργασιών. Η γνωστοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει την φύση της σχέσης, μια περιγραφή της συναλλαγής και πληροφορίες στα ποσά που αναφέρονται.

Ο κανονισμός S-X 210.4-08 (k) της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς απαιτεί οι ενδοομιλικές συναλλαγές που επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις να γνωστοποιούνται στην κατάλληλη οικονομική κατάσταση ή στις Σημειώσεις. Επιπλέον απ' τις απαιτήσεις γνωστοποίησης στις οικονομικές καταστάσεις, πρέπει να

γνωστοποιούνται συγκεκριμένες πληροφορίες για τις ενδοομιλικές συναλλαγές στην μη-οικονομική κατάσταση. Γνωστοποίηση των ακόλουθων σχέσεων και ενδοομιλικών συναλλαγών απαιτείται:

1. συναλλαγές που υπερβαίνουν τις 60.000$ μεταξύ της εταιρίας και συνδεδεμένων προσώπων, όπως μέλη του ΔΣ, στελέχη, κύριοι ιδιοκτήτες ή οι οικογένειες κάποιου απ' τους παραπάνω

2. σχέσεις ιδιοκτησίας ή διοίκησης μεταξύ διευθυντών και κάθε οντότητας με την οποία η εταιρία έχει εμπορικές σχέσεις, όπως πωλήσεις σε αυτήν, αγορές από αυτήν, δάνεια από ή σε αυτήν

3. συναλλαγές με υποστηρικτές

4. χρέος της διοίκησης προς την εταιρία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με την συνοπτική ανάλυση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις ενδοομιλικές συναλλαγές και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Αυτή η ανάλυση θα περιλαμβάνει τόσο τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα όσο και τι ισχύει στην ελληνική νομοθεσία.

3.1 ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Τα διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής αναφοράς που αναφέρονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είναι:

1. ΔΛΠ 24: « Γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών»
2. ΔΛΠ 28: « Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες»
3. ΔΠΧΑ 10: « Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις»

Θα αρχίζουμε την ανάλυση των παραπάνω προτύπων που σχετίζονται με τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με το ΔΛΠ 24.

ΔΛΠ 24

Το πρότυπο αυτό εξασφαλίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις έχουν τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται προκειμένου να επισημάνουν το ενδεχόμενο η οικονομική θέση και το κέρδος ή ζημία να έχουν επηρεαστεί από την ύπαρξη συνδεδεμένων μερών και από τις συναλλαγές και τα ανεξόφλητα υπόλοιπα που αφορούν αυτά τα συνδεδεμένα μέρη.

Αυτό το Πρότυπο θα εφαρμόζεται:

(α) στην εξατομίκευση των σχέσεων και των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών,

(β) στην εξατομίκευση των ανεξόφλητων υπολοίπων που αφορούν την οντότητα και τα συνδεδεμένα με αυτήν μέρη,

(γ) στην εξατομίκευση των συνθηκών υπό των οποίων απαιτείται η γνωστοποίηση των στοιχείων (α) και (β) ανωτέρω

Και (δ) στον καθορισμό των γνωστοποιήσεων που πρέπει να γίνονται για τα στοιχεία αυτά.

Οι οικονομικές οντότητες ως μέρος της επιχειρηματικής τους πρακτικής, διεξάγουν συναλλαγές μέσω θυγατρικών ή συνδεδεμένων με αυτές εταιριών. Είναι φανερό ότι οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη ή με μητρικές και θυγατρικές δεν γίνονται με βάση τους όρους της αγοράς. Οι τιμές που θα πωληθούν αγαθά στην μητρική δεν θα είναι ίδια με την τιμή για συναλλαγές με τρίτα μέρη. Με βάση αυτό, καταλαβαίνουμε ότι οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη μπορούν να επηρεάσουν εν δυνάμει τα κέρδη ή τις ζημίες της εταιρίας.

Ακόμα όμως και αν δεν υπάρχουν συναλλαγές με τα συνδεδεμένα μέρη και μόνο η σχέση αυτή καθαυτή μπορεί να επηρεάζει τα αποτελέσματα της εταιρίας. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι όταν μια θυγατρική μπορεί να τερματίσει τις σχέσεις με έναν εμπορικό εταίρο λόγω απόκτησης από τη μητρική εταιρία μιας αδελφής θυγατρικής που διεξάγει τις ίδιες δραστηριότητες, όπως ο πρώην εμπορικός εταίρος.

Για τους λόγους αυτούς, θα πρέπει να γνωστοποιούνται οι συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων μερών, τα ανεξόφλητα υπόλοιπα. Αυτό γιατί αυτή η γνώση μπορεί να επηρεάσει τις αξιολογήσεις της εταιρίας απ' τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Πρέπει να γνωστοποιούνται οι σχέσεις μητρικών-θυγατρικών εταιριών ανεξάρτητα αν οι οντότητες αυτές πραγματοποιούν συναλλαγές μεταξύ τους. Επίσης, η θυγατρική πρέπει να γνωστοποιεί το όνομα της μητρικής που δημοσιεύει οικονομικές καταστάσεις. Αν η μητρική δεν δημοσιεύει οικονομικές καταστάσεις, η θυγατρική πρέπει να γνωστοποιήσει το όνομα της ανώτερης εταιρίας που δημοσιεύει οικονομικές καταστάσεις. Για την καλύτερη κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων απ' τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, πρέπει να γνωστοποιείται οποιαδήποτε σχέση με συνδεδεμένα μέρη που ασκούν επιρροή στην οντότητα, ανεξάρτητα αν υπάρχουν συναλλαγές με αυτό το συνδεδεμένο μέρος.

Η οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί επίσης και όλες τις παροχές προς εργαζομένους, που περιλαμβάνουν: βραχυπρόθεσμες παροχές σε εργαζομένους, παροχές μετά την έξοδο απ' την υπηρεσία, λοιπές μακροχρόνιες παροχές σε εργαζομένους, παροχές λήξης απασχόλησης και παροχές που εξαρτώνται απ' την αξία των μετοχών.

Αν έχουν υπάρξει μεταξύ συνδεδεμένων μερών, πρέπει να γνωστοποιούνται το ύψος της σχέσης, τα ποσά των συναλλαγών αυτών, το ύψος των ανεξόφλητων υπολοίπων και προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις σε σχέση με την συναλλαγή αυτή. Αυτές οι πληροφορίες είναι αναγκαίες για να φανεί πώς αυτή η σχέση επηρεάζει δυνητικά τις οικονομικές καταστάσεις.

Οι παραπάνω γνωστοποιήσεις πρέπει να πραγματοποιούνται για συναλλαγές με την μητρική, με θυγατρικές, με συγγενείς επιχειρήσεις, με βασικά διευθυντικά στελέχη και με άλλα συνδεδεμένα μέρη.

ΔΛΠ 28

Το ΔΛΠ 28 εφαρμόζεται για την λογιστική απεικόνιση των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες. Δεν εφαρμόζεται για επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις που κατέχονται από οργανισμούς διαχείρισης επενδυτικών κεφαλαίων ή trusts.

ΟΥΣΙΩΔΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗ

Αν ένας επενδυτής κατέχει τουλάχιστον το 20% των δικαιωμάτων ψήφου της εκδότριας εταιρίας, τότε αυτός ασκεί ουσιώδη επιρροή στην εκδότρια. Αν κατέχει ποσοστό μικρότερο του 20%, τότε δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή , εκτός αν μπορεί να αποδειχθεί καθαρά το αντίθετο.

Η ύπαρξη της ουσιώδους επιρροής από έναν επενδυτή γίνεται εμφανής συνήθως με έναν ή περισσότερους από τους εξής τρόπους:

(α) αντιπροσώπευση στο διοικητικό συμβούλιο ή ισοδύναμο διοικητικό όργανο της εκδότριας,

(β) συμμετοχή στις διαδικασίες χάραξης της πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε αποφάσεις που αφορούν μερίσματα ή άλλες διανομές,

(γ) σημαντικές συναλλαγές μεταξύ επενδυτή και εκδότριας,

(δ) ανταλλαγή διευθυντικού προσωπικού

Ή (ε) παροχή ουσιαστικής τεχνικής πληροφόρησης.

Η οντότητα χάνει την ουσιώδη επιρροή της πάνω σε μία εκδότρια όταν παύει να έχει την εξουσία που της επιτρέπει να συμμετάσχει στις αποφάσεις που αφορούν την οικονομική και επιχειρηματική πολιτική εκείνης της εκδότριας. Η απώλεια της ουσιώδους επιρροής μπορεί να συμβεί με ή χωρίς αλλαγή του απόλυτου ή του σχετικού επιπέδου κυριότητας. Θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, όταν μία συγγενής επιχείρηση υπόκειται σε κρατικό, δικαστικό, διαχειριστικό ή εποπτικό έλεγχο. Θα μπορούσε επίσης να συμβεί λόγω συμβατικού διακανονισμού.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

Η επένδυση σε μια συγγενή επιχείρηση αναγνωρίζεται αρχικά στο κόστος κτήσης και η λογιστική αξία αυξάνεται ή μειώνεται με βάση το μερίδιο του επενδυτή στα κέρδη ή τις ζημίες της εκδότριας μετά την ημερομηνία απόκτησης.

Μια επένδυση σε συγγενείς επιχειρήσεις πρέπει να λογιστικοποιείται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης, εκτός αν:

1. Η επένδυση κατατάσσεται ως κατεχόμενη προς πώληση
2. Εφαρμόζεται η εξαίρεση της παραγράφου 10 του ΔΛΠ 27 που επιτρέπει σε μητρική εταιρία που επίσης έχει συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση να μην παρουσιάζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις

Οι επενδύσεις που κατατάσσονται ως κατεχόμενες προς πώληση θα αντιμετωπίζονται λογιστικά με βάση το ΔΠΧΠ 5.

Όταν μια επένδυση σταματά να θεωρείται κατεχόμενη προς πώληση, θα αντιμετωπίζεται λογιστικά με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης από την ημερομηνία της κατάταξής της ως κατεχόμενη προς πώληση και οι οικονομικές καταστάσεις απ' την ημερομηνία κατάταξης στις κατεχόμενες προς πώληση θα τροποποιούνται αναλόγως, με βάση το ΔΠΧΠ 5.

Ο επενδυτής θα πάψει να χρησιμοποιεί την μέθοδο της καθαρής θέσης απ' την στιγμή που θα πάψει να ασκεί ουσιώδη επιρροή στην οντότητα και θα αντιμετωπίζει

λογιστικά την επένδυση με βάση το ΔΛΠ 39 από την ημερομηνία εκείνη με την προϋπόθεση ότι η οντότητα δεν έχει μετατραπεί σε θυγατρική ή κοινοπραξία.

Το μερίδιο που κατέχει ένας όμιλος σε μία συγγενή εταιρία είναι το σύνολο των συμμετοχών της μητρικής εταιρίας και των θυγατρικών της σε εκείνη τη συγγενή επιχείρηση. Όταν μία συγγενής επιχείρηση έχει θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις ή κοινοπραξίες, τα κέρδη ή οι ζημίες και τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία που προσμετρώνται με την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης είναι εκείνα που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της συγγενούς, μετά τις προσαρμογές που είναι αναγκαίες για την επίτευξη ομοιόμορφων λογιστικών πολιτικών.

Επένδυση σε συνδεδεμένη επιχείρηση λογιστικοποιείται χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής θέσης, από την ημερομηνία που γίνεται συνδεδεμένη. Κατά την απόκτηση της επένδυσης, οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ του κόστους επένδυσης και του μεριδίου του επενδυτή στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και ενδεχόμενων υποχρεώσεων της συνδεδεμένης, λογιστικοποιείται σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Π. 3 Συνενώσεις Επιχειρήσεων. Συνεπώς:

1. υπεραξία που σχετίζεται με μία συνδεδεμένη επιχείρηση περιλαμβάνεται στη λογιστική αξία της επένδυσης. Όμως, η απόσβεση εκείνης της υπεραξίας δεν επιτρέπεται και συνεπώς δεν περιλαμβάνεται στον καθορισμό του μεριδίου του επενδυτή στα κέρδη ή τις ζημίες της συνδεδεμένης.

2. οποιαδήποτε υπέρβαση του μεριδίου του επενδυτή στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και ενδεχόμενων υποχρεώσεων της συνδεδεμένης πέραν του κόστους της επένδυσης εξαιρείται από τη λογιστική αξία της επένδυσης και αντ' αυτού περιλαμβάνεται ως έσοδο στον προσδιορισμό του μεριδίου του επενδυτή στο κέρδος ή τη ζημία της συνδεδεμένης στην περίοδο στην οποία η επένδυση αποκτάται.

Για την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης, ο επενδυτής χρησιμοποιεί τις πιο πρόσφατες οικονομικές καταστάσεις της συγγενούς που είναι διαθέσιμες. Όταν οι ημερομηνίες αναφοράς της μητρικής και της συγγενούς διαφέρουν, η συγγενής επιχείρηση καταρτίζει επιπρόσθετες οικονομικές καταστάσεις έχουσες την ίδια

ημερομηνία με τις οικονομικές καταστάσεις του επενδυτή, εκτός αν αυτό είναι πρακτικά αδύνατον.

Αν το μερίδιο του επενδυτή στις ζημίες μιας συγγενούς είναι ίσο με ή υπερβαίνει τη λογιστική αξία της επένδυσης, ο επενδυτής παύει να αναγνωρίζει το μερίδιό του από τις περαιτέρω ζημίες. Η συμμετοχή σε συγγενή εταιρία είναι η λογιστική αξία της επένδυσης σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης μαζί με κάθε μακροπρόθεσμη συμμετοχή που, στην ουσία, αποτελεί μέρος της καθαρής επένδυσης του επενδυτή στη συγγενή επιχείρηση. Για παράδειγμα, ένα στοιχείο του οποίου ο διακανονισμός ούτε σχεδιάζεται ούτε πιθανολογείται για το προβλεπτό μέλλον, αποτελεί στην ουσία επέκταση της επένδυσης της οντότητας στην συγγενή επιχείρηση αυτή. Σε τέτοια στοιχεία μπορεί να περιλαμβάνονται προνομιούχες μετοχές και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις ή δάνεια αλλά όχι και οι εμπορικές απαιτήσεις ή οι πληρωτέοι λογαριασμοί από συνήθεις εμπορικές συναλλαγές ή κάθε μακροπρόθεσμη απαίτηση για την οποία υπάρχει επαρκή εξασφάλιση όπως είναι τα εξασφαλισμένα δάνεια. Οι ζημίες που αναγνωρίζονται σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης που υπερβαίνουν την επένδυση του επενδυτή σε κοινές μετοχές εφαρμόζονται στα υπόλοιπα στοιχεία της συμμετοχής του επενδυτή σε συγγενή εταιρία με φθίνουσα σειρά αρχαιότητας (ήτοι της προτεραιότητας κατά τη ρευστοποίηση).

Όταν η συμμετοχή του επενδυτή μειωθεί στο μηδέν, προβλέπονται και οι λοιπές ζημίες και αναγνωρίζεται υποχρέωση μόνο στην έκταση που ο επενδυτής έχει επιβαρυνθεί με νομικές ή τεκμαιρόμενες δεσμεύσεις ή έχει προβεί σε πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς επιχείρησης. Αν η συγγενής μεταγενεστέρως παρουσιάσει κέρδη, ο επενδυτής αρχίζει να αναγνωρίζει το μερίδιό του από αυτά τα κέρδη, μόνον αφού το μερίδιό του από τα κέρδη εξισωθεί προς το μερίδιο των καθαρών ζημιών που δεν έχουν αναγνωριστεί.

ΔΠΧΑ 10

Στόχος του ΔΠΧΑ 10 είναι να καθορίσει τις αρχές για την παρουσίαση και κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, όταν μια οντότητα ελέγχει μία ή περισσότερες οικονομικές οντότητες.

Για να πραγματοποιηθεί ο παραπάνω στόχος, το ΔΠΧΑ 10 προβλέπει ότι μια οντότητα (μητρική) που ελέγχει άλλες οντότητες (θυγατρικές) πρέπει να συντάσσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, ορίζει την έννοια του ελέγχου ως μέσου ενοποίησης, ορίζει τον τρόπο εφαρμογής της αρχής του ελέγχου και καθορίζει τις λογιστικές απαιτήσεις για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

ΕΛΕΓΧΟΣ

Ένας επενδυτής ελέγχει μια εταιρία, μόνο αν διαθέτει όλα τα ακόλουθα:

1. Εξουσία επί της εκδότριας
2. Δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από την συμμετοχή του στην εταιρία
3. Δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία του επί της εκδότριας για να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεών του

ΕΞΟΥΣΙΑ

Ένας επενδυτής λέμε ότι έχει εξουσία πάνω στην εκδότρια, όταν μπορεί να κατευθύνει τις δραστηριότητες της εκδότριας. Η εξουσία μπορεί να δημιουργείται από συμβατικές μορφές, όπως για παράδειγμα η κατοχή μετοχών της εκδότριας ή μπορεί να έχει πιο περίπλοκη μορφή μέσω μίας ή περισσότερων συμβατικών ρυθμίσεων. Όταν δύο ή περισσότεροι επενδυτές έχουν δικαιώματα πάνω στην εκδότρια που τους επιτρέπουν να κατευθύνουν μονομερώς τις δραστηριότητές της, τότε εξουσία ασκεί ο επενδυτής που κατευθύνει τις δραστηριότητες της εκδότριας που επηρεάζουν περισσότερο τις αποδόσεις της.

ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ

Ένας επενδυτής που έχει δικαιώματα στην εκδότρια μπορεί να απολαμβάνει κυμαινόμενες αποδόσεις από αυτήν. Οι αποδόσεις αυτές μπορεί να είναι μόνο θετικές, μόνο αρνητικές ή και τα δύο. Ακόμα και αν ένας επενδυτής ελέγχει εξ' ολοκλήρου την εκδότρια, αποδόσεις μπορεί να απολαμβάνουν και άλλα μέρη, όπως για παράδειγμα οι μέτοχοι μειοψηφίας. Ένας ακόμη τρόπος που ασκείται εξουσία από έναν επενδυτή στην εκδότρια είναι με το να κατευθύνει τις αποδόσεις της εκδότριας.

ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΕΩΝ

ΕΚΧΩΡΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Όταν ένας επενδυτής ελέγχει μια εκδότρια, μπορεί να λαμβάνει τις αποφάσεις ο ίδιος ή να εκχωρεί αυτή την αρμοδιότητα σε άλλη οντότητα, που λέγεται εντολοδόχος. Εντολοδόχος είναι ένα μέρος που ενεργεί κατά κύριο λόγο για λογαριασμό και προς όφελος ενός άλλου μέρους. Έτσι, ακόμα και αν ένας εντολοδόχος λαμβάνει αποφάσεις για μια εκδότρια, αυτό δεν σημαίνει ότι την ελέγχει αλλά ότι ο εντολέας του την ελέγχει.

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Το πεδίο εφαρμογής αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τις δραστηριότητες που επιτρέπονται σύμφωνα με την συμφωνία λήψης αποφάσεων και τον νόμο και την διακριτική ευχέρεια που έχει η αποφασίζουσα οικονομική οντότητα όταν λαμβάνει αποφάσεις για τις δραστηριότητες αυτές.

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΤΗΤΑ ΑΛΛΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

Μια αποφασίζουσα οικονομική οντότητα που κατέχει άλλες συμμετοχές σε μια εκδότρια (π.χ. επενδύσεις στην εκδότρια ή παρέχει εγγυήσεις σε σχέση με την απόδοση της εκδότριας), θα πρέπει να λάβει υπόψη την έκθεσή του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων αυτών των συμμετοχών προκειμένου να αξιολογήσει εάν είναι εντολοδόχος. Η ύπαρξη άλλων συμμετοχών σε μια εκδότρια δείχνει ότι η οντότητα αυτή μπορεί να είναι εντολέας.

Προκειμένου να αξιολογήσει την έκθεσή του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων από άλλες συμμετοχές στην εκδότρια, μια αποφασίζουσα οικονομική οντότητα θα πρέπει να λάβει υπόψη τα εξής:

α) Όσο μεγαλύτερη είναι η οικονομική συμμετοχή μιας αποφασίζουσας οικονομικής οντότητας και η μεταβλητότητα που συνδέεται με αυτήν σε σχέση με την αμοιβή της και τις άλλες συμμετοχές συνολικά, τόσο πιθανότερο είναι η οντότητα αυτή να είναι εντολέας.

β) Εάν η έκθεσή του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων είναι διαφορετική από εκείνη των άλλων επενδυτών και, εάν είναι, κατά πόσο αυτό μπορεί να επηρεάσει τις ενέργειές του. Για παράδειγμα, αυτό συμβαίνει όταν μια αποφασίζουσα οικονομική οντότητα διατηρεί συμμετοχές μειωμένης εξασφάλισης ή παρέχει άλλες μορφές πιστωτικής ενίσχυσης στην εκδότρια.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Διαδικασίες ενοποίησης

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις:

α) συνδυάζουν όμοια στοιχεία ενεργητικού, υποχρεώσεις, ίδια κεφάλαια, έσοδα, έξοδα και ταμειακές ροές της μητρικής εταιρείας με τις θυγατρικές της.

β) συμψηφίζουν (απαλείφουν) τη λογιστική αξία της επένδυσης της μητρικής εταιρίας σε κάθε θυγατρική και το ποσοστό της μητρικής στα ίδια κεφάλαια κάθε θυγατρικής.

γ) απαλείφουν πλήρως τα ενδοεταιρικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού, ίδια κεφάλαια, έσοδα, έξοδα και ταμειακές ροές που αφορούν συναλλαγές μεταξύ οντοτήτων του ομίλου (τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από ενδοεταιρικές συναλλαγές που αναγνωρίζονται στο ενεργητικό, όπως αποθέματα και πάγια στοιχεία ενεργητικού απαλείφονται εξ ολοκλήρου). Οι ενδοεταιρικές ζημίες ενδέχεται να υποδηλώνουν μια απομείωση αξίας η οποία πρέπει να αναγνωριστεί στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Το ΔΛΠ 12 *Φόροι Εισοδήματος* εφαρμόζεται σε προσωρινές διαφορές που προκύπτουν από την απάλειψη των κερδών και των ζημιών που προκύπτουν από ενδοεταιρικές συναλλαγές.

Μη ελέγχουσες συμμετοχές

Μια οικονομική οντότητα θα αποδίδει τα κέρδη ή τις ζημίες και κάθε συστατικό στοιχείο των λοιπών συνολικών εσόδων στους ιδιοκτήτες της μητρικής εταιρείας και στις μη ελέγχουσες συμμετοχές. Η οικονομική οντότητα θα αποδίδει επίσης όλα τα συνολικά έσοδα στους ιδιοκτήτες της μητρικής εταιρείας και στις μη ελέγχουσες συμμετοχές, ακόμα κι αν αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μη ελέγχουσες συμμετοχές να παρουσιάζουν έλλειμμα.

Αν μια θυγατρική έχει σωρευμένες υποχρεώσεις από προνομιούχες μετοχές, οι οποίες κατατάσσονται ως ίδια κεφάλαια και ανήκουν σε μη ελέγχουσες συμμετοχές, η οικονομική οντότητα υπολογίζει το μερίδιό της στα κέρδη ή στις ζημίες μετά την αφαίρεση των μερισμάτων των προνομιούχων μετοχών της θυγατρικής, είτε έχει αναγγελθεί διανομή μερισμάτων είτε όχι.

Αλλαγές στο ποσοστό που κατέχεται από μη ελέγχουσες συμμετοχές

Όταν το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων που κατέχονται από μη ελέγχουσες συμμετοχές αλλάξει, μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσαρμόσει τις λογιστικές αξίες των ελεγχουσών και μη συμμετοχών ώστε να αντικατοπτρίζει τις αλλαγές στις αντίστοιχες συμμετοχές τους στη θυγατρική. Μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίσει απευθείας στα ίδια κεφάλαια οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ του ποσού κατά το οποίο οι μη ελέγχουσες συμμετοχές προσαρμόζονται και της εύλογης αξίας του ανταλλάγματος που καταβλήθηκε ή ελήφθη και να την αποδώσει στους ιδιοκτήτες της μητρικής εταιρείας.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Εάν μια μητρική εταιρεία απολέσει τον έλεγχο θυγατρικής, τότε αυτή:

α) παύει να αναγνωρίζει τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της πρώην θυγατρικής στην ενοποιημένη κατάσταση της οικονομικής θέσης.

β) αναγνωρίζει τυχόν επενδύσεις που διακρατούνται στην πρώην θυγατρική στην εύλογη αξία τους κατά τον χρόνο απώλειας του ελέγχου και στη συνέχεια τις λογιστικοποιεί μαζί με οποιαδήποτε ποσά που οφείλονται από ή προς την πρώην θυγατρική σύμφωνα με τα σχετικά ΔΠΧΑ. Η εύλογη αξία αυτή θα θεωρείται ως η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 ή, κατά περίπτωση, το κόστος κατά την αρχική αναγνώριση μιας επένδυσης σε μια συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία.

γ) αναγνωρίζει το κέρδος ή τη ζημία που συνδέεται με την απώλεια του ελέγχου που αναλογεί στην πρώην ελέγχουσα συμμετοχή

3.2 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΛΠ-ΔΛΠ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Οι σημαντικότερες διαφορές κατά την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ είναι οι κάτωθι:

1. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, υποχρέωση για κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων έχουν όλες οι μητρικές που ελέγχουν άλλες εταιρίες. Με βάση τα ΕΛΠ, η υποχρέωση αυτή βασίζεται και σε οικονομικά κριτήρια, που περιλαμβάνουν τον κύκλο εργασιών, το σύνολο του ενεργητικού και τον αριθμό του απασχολούμενου προσωπικού.

2. Στα ΔΠΧΑ δεν προβλέπεται η ενοποίηση επιχειρήσεων που λειτουργούν κάτω από κοινή διοίκηση, ενώ στα ΕΛΠ προβλέπεται στο άρθρο 32 των ΕΛΠ.

3. Σημαντική διαφορά αποτελεί ο τρόπος αποτίμησης των συμμετοχών. Η αποτίμηση με βάση τα ΔΠΧΑ γίνεται είτε στο κόστος είτε σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (αν πρόκειται για συμμετοχή που ταξινομείται ως κατεχόμενη προς πώληση εφαρμόζεται το ΔΠΧΑ 5). Στα ελληνικά πρότυπα, πριν την εφαρμογή του Ν.4308/14, η αποτίμηση γινόταν στην χαμηλότερη τιμή ανάμεσα στην αξία κτήσης και στην τρέχουσα αξία. Με την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, η μεταγενέστερη αποτίμηση γίνεται στο κόστος μείον τις σωρευμένες απομειώσεις ή για ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα στην εύλογη αξία.

4. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, στην ολική ενοποίηση περιλαμβάνονται όλες οι θυγατρικές ανεξαρτήτως μεγέθους, δραστηριότητας και σκοπού. Αντίθετα, στα ΕΛΠ προβλέπεται η απαλλαγή των θυγατρικών που εμφανίζουν επουσιώδες ενδιαφέρον ή η συγκέντρωση και αποστολή στοιχείων είναι πολυδάπανη.

5. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, η ενοποίηση γίνεται την ημερομηνία απόκτησης. Αντίθετα, στα ΕΛΠ προβλέπεται ότι η ενοποίηση γίνεται κατά τον χρόνο υποχρέωσής τους να συμπεριληφθούν στην ενοποίηση.

3.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Μετά την ανάλυση του θεσμικού πλαισίου με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, θα μελετήσουμε και τι αναφέρει η ελληνική νομοθεσία για τις ενδοομιλικές συναλλαγές.

Ο πρώτος νόμος που θεσπίστηκε σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές στην ελληνική νομοθεσία είναι ο Ν.2238/94 και συγκεκριμένα το άρθρο 39 αυτού του νόμου. Εμφανίζεται για πρώτη φορά η αρχή των ίσων αποστάσεων για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν οικονομική ή διοικητική εξάρτηση. Στο άρθρο 39 του Ν.2238/94 που ίσχυε μέχρι 31/12/2010 δεν γίνεται καμία αναφορά σε υποχρέωση των επιχειρήσεων για τεκμηρίωση των μεταξύ τους συναλλαγών.

Πρώτη φορά γίνεται λόγος για υποχρέωση τεκμηρίωσης των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών στον Ν.3728/2008. Με βάση τον νόμο αυτό, οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να τεκμηριώσουν τις τιμές συναλλαγών για ενδοομιλικές συναλλαγές και να καταθέτουν στο Υπουργείο Ανάπτυξης μια φορά τον χρόνο κατάσταση με τις ενδοομιλικές τους συναλλαγές σε ποσότητα και αξία. Αν δεν συμμορφωθούν οι επιχειρήσεις στα ανωτέρων επιβάλλονται αυστηρά πρόστιμα.

Το 2015 χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013) και ο Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών (ν. 4174/2013). Ειδικά με την εφαρμογή των νόμων αυτών, οι κυβερνήσεις και οι ελεγκτικές αρχές δίνουν μεγάλη προσοχή στις ενδοομιλικές συναλλαγές. Η συμμόρφωση με τους κανόνες των ενδοομιλικών συναλλαγών πέρα από το ζήτημα της φορολογικής συνείδησης και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής από την πλευρά του δημόσιου τομέα, είναι και θέμα ενδοομιλικών ισορροπιών και χρηματοοικονομικής διοίκησης που λόγω των οικονομικών συνθηκών απαιτεί την προσοχή των επιχειρήσεων.

Αλλαγές που επήλθαν από τον νέο ΚΦΕ

Η έλευση του ν. 4172/13, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται από 01/01/2014, δεν επέφεραν σημαντικές αλλαγές στην αντιμετώπιση των ενδοομιλικών συναλλαγών, πλην της περίπτωσης μεταβίβασης άυλων περιουσιακών στοιχείων.

Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 του ν. 4172 επαναλαμβάνεται ο ορισμός των συνδεδεμένων επιχειρήσεων, ο οποίος δε διαφέρει από τα προβλεπόμενα στο άρθρο

39 του παλαιότερου ν.2238/94. Ειδικότερα, συνδεδεμένα θεωρούνται τα δύο ή περισσότερα πρόσωπα όταν:

α) κάθε πρόσωπο κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια ή συμμετοχή στο κεφάλαιο τουλάχιστον τριάντα τρία τοις εκατό (33%), βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου,

β) δύο ή περισσότερα πρόσωπα, εάν κάποιο πρόσωπο κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής στο κεφάλαιο τουλάχιστον τριάντα τρία τοις εκατό (33%), βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου,

γ) κάθε πρόσωπο με το οποίο υπάρχει σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου ή ασκεί καθοριστική επιρροή ή έχει τη δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής άλλου προσώπου ή σε περίπτωση που και τα δύο πρόσωπα έχουν σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου ή δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής από τρίτο πρόσωπο.

Το άρθρο 50 του ν. 4172/13, αναφέρεται στις ενδοομιλικές συναλλαγές, ενώ αντικαταστάθηκε βάσει της παρ. 5 του άρθρου 23 του ν.4223/13, ορίζοντας ότι τα κέρδη που έπρεπε να πραγματοποιηθούν υπό ανταγωνιστικούς όρους, αλλά δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω της ιδιομορφίας των ενδοομιλικών συναλλαγών, πρέπει να προσαυξάνουν τα φορολογητέα κέρδη της χρήσης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το άρθρο 51 του νέου ΚΦΕ, σύμφωνα με το οποίο η μεταβίβαση ή χορήγηση άδειας χρήσης άυλων περιουσιακών στοιχείων πρέπει να γίνεται έναντι ανταγωνιστικού αντιτίμου, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές λειτουργίες και κινδύνους («πακέτο μεταβίβασης»). Στην περίπτωση που δεν μπορούν να παρασχεθούν αποδεικτικά στοιχεία λόγω μη ύπαρξης συγκρίσιμων συναλλαγών, ένα συμβατό με την Αρχή των Ίσων Αποστάσεων αντίτιμο δύναται να υπολογιστεί με την προεξόφληση των αναμενόμενων μελλοντικών κερδών.

Επισημαίνεται ότι ο νέος ΚΦΕ εμπεριέχει γενικά στοιχεία αναφορικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές, παραπέμποντας με την παρ. 2 του Άρθρου 50 τους φορολογούμενους στις Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΟΣΑ για τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεών του.

<u>Αλλαγές που επήλθαν από τον νέο Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών (ν.4174/13)</u>

Υπόχρεοι και προθεσμίες υποβολής

Ο νέος ΚΦΔ επικεντρώνεται σε θέματα ουσίας και διαδικασιών αναφορικά με την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Πιο αναλυτικά, στην παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 4174/13 επαναλαμβάνονται τα όρια των 100.000€ σε ακαθάριστα έσοδα μέχρι € 5 εκ. ή 200.000€ σε υψηλότερα έσοδα, που καθορίζουν τις υπόχρεες προς τεκμηρίωση επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει του προηγούμενου πλαισίου (ν. 2238/94), το όριο των €5 εκ. υπολογιζόταν συναθροιστικά για όλες τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, ενώ με τις νέες διατάξεις λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών της υπόχρεης επιχείρησης.

Επίσης, στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζεται η προθεσμία υποβολής του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών στους τέσσερις (4) μήνες από το τέλος του φορολογικού έτους. Σημειώνεται ότι αρχικά ο νομοθέτης προέβλεπε διάστημα 50 ημερών, το οποίο μεταβλήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4223/2013. Βέβαια το συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο θα μπορούσε να κριθεί ανεπαρκές για τη σύνταξη του φακέλου, διότι εταιρείες που βασίζονται σε εξωτερικά συγκριτικά στοιχεία για την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών τους, χρειάζονται σημαντικά περισσότερο χρόνο για την ανάλυση των δημοσιευθέντων στοιχείων των ανταγωνιστών τους. Το ζήτημα αυτό φαίνεται να επιλύεται με το περιθώριο των τριάντα (30) ημερών για την προσκόμιση του φακέλου, από τη στιγμή που ζητείται από τη Φορολογική Διοίκηση.

Απόφαση προέγκρισης ενδοομιλικής τιμολόγησης – advanced tax ruling

Άμεση σύνδεση με την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών έχει η διαδικασία προέγκρισης της μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης, για την οποία γινόταν λόγος στο άρθρο 39^{Γ} του ν. 2238/94, αλλά τέθηκε εκ νέου επί τάπητος με το άρθρο 22 του ν. 4174/13 και ερμηνεύτηκε με την ΠΟΛ 1284/2013. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα ΠΟΛ, αρμόδια υπηρεσία για την παραλαβή και εξέταση των αιτήσεων προέγκρισης είναι η Διεύθυνση Ελέγχων η οποία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων και Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Ειδικότερα, ένα προκαταρκτικό στάδιο διαβούλευσης για την εκτίμηση της πιθανότητας αποδοχής

της προτεινόμενης μεθόδου προηγείται της τελικής αίτησης. Για το πρώτο στάδιο απαιτείται η καταβολή παραβόλου ύψους χιλίων ευρώ (1.000€).

Η κύρια αίτηση υποβάλλεται εντός 30 ημερών από την προκαταρκτική διαβούλευση, όπου πέραν των απαραίτητων πληροφοριακών στοιχείων και των σχετικών παραδοχών, αναφέρεται το χρονικό διάστημα για το οποίο ζητείται η προέγκριση και το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τέσσερα (4) έτη (παρ. 3 του άρθρου 22 του ν. 4174/13). Το στάδιο αξιολόγησης διαρκεί μέχρι 120 ημέρες ενώ με την ολοκλήρωση της σύνταξης του εγγράφου διατύπωσης θέσεων από την αρμόδια υπηρεσία, ορίζεται τελική συνάντηση με το φορολογούμενο. Σημειώνεται σε αυτό το σημείο, ότι με την υποβολή της αίτησης προέγκρισης, καταβάλλεται παράβολο ύψους 5.000€ ή 10.000 αν απαιτείται συνεννόηση με ξένες φορολογικές αρχές.

Κρίνοντας τη διαδικασία προέγκρισης στο σύνολό της, συμπεραίνουμε ότι είναι αρκετά χρονοβόρα και πολύπλοκη, απαιτώντας, από τα στελέχη που πρόκειται να υποβάλουν την αίτηση, εξειδικευμένες γνώσεις των κανόνων και των μεθόδων τεκμηρίωσης. Επιπρόσθετα, το σχετικό κόστος των παραβόλων είναι αρκετά υψηλό αποκλείοντας, επί της ουσίας, από τη διαδικασία μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων εταιρειών. Παρόλα αυτά, βάσει της παρ. 3 του άρθρου 21 του ν. 4174/13, αναμένεται η έκδοση απόφασης που θα προβλέπει απλοποιημένη διαδικασία για την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Η απόφαση προέγκρισης αποτελεί αναμφίβολα μία καινοτομία για την ελληνική φορολογική νομοθεσία, καθώς εντάσσεται στο πλαίσιο της εκ των προτέρων φορολογικής συμφωνίας (advanced tax ruling) μεταξύ του κράτους και των εταιρειών. Η συγκεκριμένη πρακτική ακολουθείται σε πολλές χώρες όπως η Αγγλία, η Ολλανδία, η Ιρλανδία και η Ελβετία, με τη διαφορά όμως ότι η συμφωνία αφορά το ποσοστό κέρδους από το σύνολο των συναλλαγών μιας επιχείρησης. Συνεπώς, οι φορολογικοί και θεσμικοί κίνδυνοι περιορίζονται για τις εταιρείες, ενώ οι Διοικήσεις τους δύναται να προβαίνουν σε εμπεριστατωμένο φορολογικό σχεδιασμό και να προϋπολογίζουν με σχετική ακρίβεια τους φόρους που θα πληρώσουν.

<u>Αλλαγές – προσθήκες βάσει του ν. 4254/2013</u>

Η υποπαράγραφος Δ.1 του άρθρου 3 που του ν. 4254/2013 δεν επέφερε σημαντικές αλλαγές ως προς το χειρισμό των ενδοομιλικών συναλλαγών και στις υποχρεώσεις

που απορρέουν από αυτές. Πιο συγκεκριμένα, εισήχθη τροποποίηση του άρθρου 3 του ν. 4174/2013, βάσει της οποίας ο Φάκελος Τεκμηρίωσης καταρτίζεται εντός 4 μηνών από το πέρας του φορολογικού έτους, το οποίο σημειωτέον ταυτίζεται με το ημερολογιακό. Επίσης, στην ίδια προθεσμία υποβάλλεται στη Φορολογική Διοίκηση ο συνοπτικός πίνακας πληροφοριών.

Επιπλέον, η παρ. 5 του προαναφερθέντος άρθρου του ΚΦΔ, η οποία αντικαταστάθηκε με νέες διατάξεις, ορίζει ότι στο Φάκελο Τεκμηρίωσης πρέπει να περιέχονται τα γεγονότα που έχουν αντίκτυπο στα στοιχεία του Φακέλου και οφείλονται σε μεταβολές των συνθηκών της αγοράς. Συνεπώς, οι Φάκελοι Τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών μπορούν να χρησιμοποιούνται σε επόμενα φορολογικά έτη, εφόσον ενσωματώνουν τις αναγκαίες επικαιροποιήσεις.

Κλείνοντας, ο νομοθέτης αναθέτει στο Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων τη δυνατότητα έκδοσης αποφάσεων που καθορίζουν τις αναγκαίες επικαιροποιήσεις και προβλέπουν απλοποιημένες διαδικασίες αναφορικά με την κατάρτιση Φακέλου Τεκμηρίωσης από την πλευρά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

<u>Φάκελος τεκμηρίωσης</u>

Περιεχόμενο φακέλου τεκμηρίωσης

Το περιεχόμενο του φακέλου τεκμηρίωσης είχε προσδιοριστεί αρχικά με την Υπουργική Απόφαση Α2-8092/31-12-2008, η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2709/Β/31-12-2008. Η ΠΟΛ 1179/13 επανέλαβε ουσιαστικά τα κυριότερα στοιχεία της προαναφερθείσας απόφασης, ενώ ήταν πιο περιεκτική, δεδομένου ότι δεν περιείχε διατάξεις για τη διαδικασία ελέγχου του φακέλου και την επιβολή προστίμων. Τέλος, στα πλαίσια ερμηνείας του άρθρου 21 του ν. 4174/13, εκδόθηκε η ΠΟΛ 1097/14 (όπως τροποποιήθηκε από την ΠΟΛ 1144/14), η οποία ορίζει τα σχετικά με το περιεχόμενο του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών και του φακέλου τεκμηρίωσης.

Πιο αναλυτικά, στην περίπτωση που η εξεταζόμενη επιχείρηση ανήκει σε ημεδαπό ή αλλοδαπό όμιλο, ο φάκελος τεκμηρίωσης αποτελείται από δύο μέρη το «βασικό φάκελο τεκμηρίωσης» και τον «ελληνικό φάκελο τεκμηρίωσης».

Εν συντομία, ο βασικός φάκελος περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

α) περιγραφή της μητρικής επιχείρησης και της στρατηγικής της.

β) περιγραφή της οργανωτικής, νομικής και λειτουργικής δομής του ομίλου.

γ) περιγραφή των συνδεδεμένων εταιρειών που συμμετέχουν στις προς τεκμηρίωση συναλλαγές.

δ) περιγραφή των προς τεκμηρίωση συναλλαγών (ροή τιμολογίων φύση και ύψος συναλλαγών).

ε) περιγραφή των επιτελούμενων λειτουργιών και κινδύνων.

στ) ιδιοκτησία άυλων περιουσιακών στοιχείων και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

ζ) περιγραφή της ενδοομιλικής τιμολογιακής πολιτικής.

Αντίστοιχα, ο ελληνικός φάκελος τεκμηρίωσης εξειδικεύει τις λειτουργίες και τους κινδύνους που αναλαμβάνει η υπό εξέταση επιχείρηση τόσο στα πλαίσια του ομίλου όσο και στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της εκτός ομίλου. Πιο συγκεκριμένα, στον ελληνικό φάκελο περιλαμβάνονται τα ακόλουθα στοιχεία:

α) περιγραφή της στρατηγικής της επιχείρησης.

β) περιγραφή των προς τεκμηρίωση συναλλαγών (ροή τιμολογίων φύση και ύψος συναλλαγών).

γ) συγκριτική ανάλυση δηλαδή, λειτουργική ανάλυση, συμβατικοί όροι και οικονομικές συνθήκες που αντιμετωπίζει η επιχείρηση, στα πλαίσια εξεύρεσης εσωτερικών και εξωτερικών συγκριτικών στοιχείων.

δ) επεξήγηση για την επιλογή και την εφαρμογή της/των μεθόδου/ων προσδιορισμού των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Υπενθυμίζεται ότι ο φάκελος τεκμηρίωσης συντάσσεται από τη Διοίκηση της επιχείρησης, ενώ σε περίπτωση τήρησης ανακριβούς ή ελλιπούς φακέλου επιβάλλονται πρόστιμα κατά τα προβλεπόμενα του Ν. 2523/1997.

Μέθοδοι τεκμηρίωσης

Οι ακολουθούμενες μέθοδοι τεκμηρίωσης των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών αναφέρονται συνοπτικά στην ΠΟΛ 1097/14 (όπως τροποποιήθηκε από την ΠΟΛ 1144/2014), ενώ διενεργείται εκτενής ανάλυσή τους στις «Κατευθυντήριες Οδηγίες

του ΟΟΣΑ περί Ενδοομιλικών Τιμολογήσεων για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και τις Φορολογικές Αρχές» ("OECD Transfer Pricing Guidelines for Tax Administrations and Multinational Enterprises"), στην επικαιροποιημένη έκδοση του 2010.

Ειδικότερα, οι μέθοδοι τεκμηρίωσης χωρίζονται σε δύο κύριες κατηγορίες, τις παραδοσιακές και τις μη παραδοσιακές. Οι παραδοσιακές μέθοδοι είναι:

α) Μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (CUP)

Αποτελεί την πιο άμεση και αξιόπιστη μέθοδο για την εφαρμογή της Αρχής των Ίσων Αποστάσεων, καθώς πραγματοποιείται σύγκριση μεταξύ της παρατηρούμενης τιμής σε μία ελεγχόμενη συναλλαγή και της τιμής σε μία αντίστοιχη συναλλαγή μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων υπό παρόμοιες συνθήκες και δεδομένου πανομοιότυπου προϊόντος.

β) Μέθοδος της Τιμής Μεταπώλησης (RPM)

Η μέθοδος αυτή υποθέτει ότι ένα προϊόν ή μία υπηρεσία παρέχεται από μία συνδεδεμένη εταιρεία και μεταπωλείται σε μία ανεξάρτητη. Από την τιμή μεταπώλησης αφαιρείται το μικτό περιθώριο κέρδους που θα πραγματοποιούταν σε μη ελεγχόμενη συναλλαγή, ώστε να προκύψει τιμή συμβατή με την Αρχή των Ίσων Αποστάσεων.

γ) Μέθοδος του Κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους (CPM)

Με βάση τη μέθοδο αυτή, η τιμή της ενδοομιλικής συναλλαγής συγκρίνεται με μία ανταγωνιστική τιμή, η οποία υπολογίζεται εφαρμόζοντας επί του κόστους ένα κατάλληλο περιθώριο κέρδους, βάσει των λειτουργιών που επιτελούνται, των κινδύνων που αναλαμβάνονται και των συνθηκών της αγοράς.

Μη παραδοσιακές μεθόδους αποτελούν:

δ) Μέθοδος του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής (TNMM)

Το καθαρό περιθώριο κέρδους μιας συναλλαγής μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, συγκρίνεται με το καθαρό περιθώριο κέρδους το οποίο επιτυγχάνουν ανεξάρτητες επιχειρήσεις υπό παρόμοιες συνθήκες. Το περιθώριο καθαρού κέρδους εξετάζεται με βάση (παρονομαστής) κάποιο ορισμένο οικονομικό μέγεθος, όπως ο κύκλος

εργασιών, το κόστος κτήσης ή τα χρησιμοποιούμενα πάγια, ώστε να αντιμετωπίζεται ο παράγοντας «μέγεθος» κατά τη σύγκριση.

ε) Μέθοδος επιμερισμού ή κατάτμησης των κερδών (PSM)

Με βάση τη μέθοδο αυτή, το καθαρό κέρδος ή η ζημία που προκύπτει από μία ενδοομιλική συναλλαγή κατανέμεται μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων ανάλογα με τη συνεισφορά τους στη συναλλαγή σε επίπεδο λειτουργιών και κινδύνων.

στ) Λοιπές μέθοδοι

Λοιπές μέθοδοι ενδέχεται να επιλεχθούν στην περίπτωση ιδιόμορφων συναλλαγών, για την τεκμηρίωση των οποίων δεν μπορεί αιτιολογημένα να χρησιμοποιηθεί κάποια από τις προαναφερθείσες μεθόδους.

Επιλογή της μεθόδου τεκμηρίωσης

Κατά τη σύνταξη του φακέλου, η μέθοδος που πρέπει να επιλέγεται καταρχήν, είναι της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής. Αν μία εταιρεία αδυνατεί να εφαρμόσει τη συγκεκριμένη μέθοδο, λόγω παραδείγματος χάρη της έλλειψης εσωτερικών ή εξωτερικών συγκριτικών στοιχείων για τιμές χονδρικής εμπορευμάτων, προσφεύγει έπειτα από πλήρη αιτιολόγηση, στην αμέσως επόμενη μέθοδο (Μέθοδος της τιμής μεταπώλησης). Η ίδια διαδικασία ακολουθείται μέχρι το σημείο που τα αρμόδια οικονομικά στελέχη κρίνουν ότι η επιλεχθείσα μέθοδος συνάδει με τις λειτουργίες, τους κινδύνους και την ακολουθούμενη τιμολογιακή πολιτική.

<u>Συμπεράσματα</u>

Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις ενδοομιλικές συναλλαγές βρίσκεται πλέον σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο, αν και υπάρχουν κάποιες εκκρεμότητες αναφορικά με ενδεχόμενες αλλαγές που ενδέχεται να επέλθουν στο περιεχόμενο του φακέλου τεκμηρίωσης και στο χειρισμό των μικρομεσαίων εταιρειών.

Συνεπώς, οι Διοικήσεις των ελληνικών επιχειρήσεων οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές στα ζητήματα συμμόρφωσης που θέτει το Transfer Pricing, διότι επιβάλλονται αυστηρά πρόστιμα τόσο για τη μη υποβολή του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών όσο και για τη μη τήρηση εμπεριστατωμένου φακέλου τεκμηρίωσης.

Ο Ν.4308/14 ορίζει ένα πλήρες νομικό πλαίσιο για την ενοποίηση. Χωρίζει τους ομίλους σε μικρούς, μεσαίους και μεγάλους. Υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων έχουν μόνο οι μεγάλοι όμιλοι. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία σε έναν μικρό ή μεσαίο όμιλο υπάρχει και εταιρία δημόσιου συμφέροντος. Επιπλέον, ο Ν.4308/14 καθορίζει τους κανόνες κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, την χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης και τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται σε επίπεδο ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΗ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ (TRANSFER PRICING)

Στο παρόν κεφάλαιο θα ξεκινήσουμε ορίζοντας αρχικά κάποιες βασικές έννοιες που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε τις ενδοομιλικές συναλλαγές, ποια μέρη εμπλέκονται σε αυτές και τι υποχρεώσεις έχουν αυτά τα μέρη.

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ συνδεδεμένων μερών. Τέτοια μέρη μπορεί να έχουν σχέση μητρικής- θυγατρικής καθώς και σχέση μεταξύ υποκαταστημάτων αλλά και κοινοπραξιών. Το ουσιώδες που μας ενδιαφέρει στην παρούσα εργασία στις ενδοομιλικές συναλλαγές είναι οι τιμές που αυτές οι συναλλαγές πραγματοποιούνται. Η τιμή συναλλαγής (transfer pricing) είναι η τιμή που συναλλάσσονται συνδεδεμένα μέρη και κατά κύριο λόγο διαφέρει απ' την τιμή που επικρατεί στην αγορά για παρόμοιες συναλλαγές.

Αυτή η πρακτική των υπερτιμολογήσεων-υποτιμολογήσεων αποδίδεται στη διεθνή βιβλιογραφία με τον όρο «transfer pricing». Η έννοια του «transfer pricing» συνίσταται στον καθορισμό πλασματικών τιμών συναλλαγών κατά τη διεξαγωγή εμπορίου ή κατά την παροχή υπηρεσιών, στα πλαίσια ενός ομίλου επιχειρήσεων. Ειδικότερα προκύπτει όταν κατά τη διεξαγωγή εμπορίου μεταξύ επιχειρήσεων του ιδίου ομίλου, οι τιμές των ανταλλασσόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών αποκλίνουν από αυτές που θα ίσχυαν στην ελεύθερη αγορά, εάν οι συναλλαγές πραγματοποιούνταν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων. Η πρακτική των υπερτιμολογήσεων-υποτιμολογήσεων αποσκοπεί στην συρρίκνωση της συνολικής διεθνώς φορολογικής επιβάρυνσης του ομίλου. Επιτυγχάνεται με τη μεταφορά της φορολογητέας βάσης από το κράτος με υψηλότερο συντελεστή εταιρικού φόρου σε εκείνο με χαμηλότερο, μέσω του καθορισμού πλασματικών υπέρ ή υποτιμημένων ενδοομιλικών χρεώσεων, κατά τη διενέργεια των μεταξύ τους εμπορικών συναλλαγών.

4.1 ΟΡΙΣΜΟΙ

ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Είναι κάθε πρόσωπο το οποίο συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διοίκηση, τον έλεγχο ή το κεφάλαιο άλλου προσώπου, το οποίο είναι συγγενικό πρόσωπο (ο/η σύζυγος και οι ανιόντες ή κατιόντες σε ευθεία γραμμή) ή με το οποίο συνδέεται.

Πιο αναλυτικά, συνδεδεμένα πρόσωπα θεωρούνται:

- κάθε πρόσωπο που κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια ή συμμετοχή στο κεφάλαιο τουλάχιστον 33%, βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου,

- δύο ή περισσότερα πρόσωπα, εάν κάποιο πρόσωπο κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής στο κεφάλαιο τουλάχιστον 33%, βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου,

- κάθε πρόσωπο με το οποίο υπάρχει σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου, ή ασκεί καθοριστική επιρροή ή έχει τη δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής άλλου προσώπου ή σε περίπτωση που και τα δύο πρόσωπα έχουν σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου ή δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής από τρίτο πρόσωπο.

ΥΠΟΧΡΕΟΙ

Είναι τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες για τις συναλλαγές καθώς και τη μεταφορά λειτουργιών από και προς άλλα συνδεδεμένα πρόσωπα και οι οποίες εμπίπτουν στα άρθρα 50 και 51 του ν. 4172/2013.

Τα ανωτέρω πρόσωπα υποχρεούνται να τηρούν το Φάκελο Τεκμηρίωσης τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών. Την ίδια υποχρέωση τήρησης έχουν και οι μόνιμες εγκαταστάσεις αλλοδαπών επιχειρήσεων στην Ελλάδα για τις συναλλαγές τους και τις μεταφορές λειτουργιών από και προς το κεντρικό ή τα συνδεδεμένα πρόσωπα του κεντρικού τους στην αλλοδαπή, καθώς και τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες για τις συναλλαγές τους και μεταφορές λειτουργιών με μόνιμες εγκαταστάσεις που διατηρούν στην αλλοδαπή.

ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ

Οι ανωτέρω υπόχρεοι **απαλλάσσονται** από την υποχρέωση τήρησης φακέλου τεκμηρίωσης, εφόσον συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- οι ενδοομιλικές συναλλαγές ή μεταφορά λειτουργιών ανέρχονται σε ποσό έως 100.000 ευρώ ετησίως και αθροιστικώς, όταν ο κύκλος εργασιών του υπόχρεου δεν υπερβαίνει τα 5.000.000 ευρώ ανά φορολογικό έτος

ή

- οι ενδοομιλικές συναλλαγές ή μεταφορά λειτουργιών ανέρχονται σε ποσό έως 200.000 ευρώ ετησίως και αθροιστικώς, όταν ο κύκλος εργασιών του υπόχρεου υπερβαίνει τα 5.000.000 ευρώ ανά φορολογικό έτος.

Σε περίπτωση ομίλου, ως κύκλος εργασιών λαμβάνεται το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ:

- των ακαθαρίστων εσόδων του υπόχρεου όπως αυτά προκύπτουν σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία

και

- του ποσού κατά το οποίο συμβάλλει ο υπόχρεος στα ακαθάριστα έσοδα του ενοποιημένου ισολογισμού του ομίλου, σύμφωνα με τις αρχές και κανόνες των Δ.Π.Χ.Α. και Δ.Λ.Π., εφόσον υπάρχει υποχρέωση τήρησης αυτών.

Σε περίπτωση μόνιμης εγκατάστασης αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα, αυτή θα πρέπει να διαθέτει στον έλεγχο τα στοιχεία του κεντρικού της στην αλλοδαπή, που αποδεικνύουν το ύψος των μεταξύ τους συναλλαγών και των ακαθαρίστων εσόδων της.

Απαλλάσσονται από την υποχρέωση τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών τους, οι εμποροβιομηχανικές εταιρίες που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα με τις διατάξεις του **α.ν. 89/1967 (ΦΕΚ 132Α΄)**, καθώς οι επιχειρήσεις αυτές ήδη προβαίνουν σε τεκμηρίωση των ενδοομιλικών τους συναλλαγών με τη μέθοδο κόστους πλέον περιθώριο κέρδους (Cost plus Method CPM), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν.3427/2005.

4.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΙΜΩΝ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Σύμφωνα με τις οδηγίες αυτές, οι μέθοδοι διακρίνονται στις:

1. *Παραδοσιακές ή κλασσικές μεθόδους:*

- **Μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (CUP)**
- **Μέθοδος της τιμής μεταπώλησης (RPM)**
- **Μέθοδος κόστους πλέον περιθώριο κέρδους (CPM)**

2. *Συναλλακτικές μεθόδους, που βασίζονται στα κέρδη:*

- **Μέθοδος του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής (TNMM) και**
- **Μέθοδος επιμερισμού κερδών (PSM).**

Επισημαίνεται ότι, οι παραδοσιακές μέθοδοι, ως αμεσότερος τρόπος εξακρίβωσης του Arm's Length Principle, προτιμώνται των άλλων μεθόδων. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν διαθέσιμα ή επαρκή στοιχεία για την εφαρμογή των παραδοσιακών μεθόδων, οι επιχειρήσεις μπορούν *επαρκώς αιτιολογημένα* να εφαρμόσουν τις συναλλακτικές μεθόδους.

Για την εφαρμογή των ως άνω μεθόδων, χρησιμοποιούνται συγκριτικά στοιχεία, τα οποία διακρίνονται σε:

α) **εσωτερικά** , προκύπτουν από συγκρίσιμες συναλλαγές της κρινόμενης επιχείρησης με μια ανεξάρτητη επιχείρηση ή συγκρίσιμες συναλλαγές μιας συνδεδεμένης με την κρινόμενη επιχείρηση με μια ανεξάρτητη επιχείρηση και

β) **εξωτερικά** ,προκύπτουν από συγκρίσιμες συναλλαγές μεταξύ ανεξάρτητων προς την κρινόμενη επιχείρηση.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ Ή ΚΛΑΣΣΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Μέθοδος της «συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής» ("Comparable Uncontrolled Price – CUP")

Η μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής προϋποθέτει ότι, σε ιδανική περίπτωση, τα ίδια αγαθά ή υπηρεσίες παρέχονται σε μία ενδοομιλική συναλλαγή (μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων) σε τιμή ίδια με αυτή των αντίστοιχων αγαθών ή υπηρεσιών σε μία μη ενδοομιλική συναλλαγή (μεταξύ μη συνδεδεμένων επιχειρήσεων) στις ίδιες ή συγκρίσιμες συνθήκες.

Η μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής είναι γενικά μια πολύ αξιόπιστη μέτρηση των αποτελεσμάτων της αρχής των ίσων αποστάσεων, **εφόσον οι συναλλαγές είναι όμοιες ή αν υπάρχουν ελάχιστες μόνο**, εύκολα προσδιορίσιμες και ποσοτικοποιήσιμες διαφορές.

Η μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής απαιτεί υψηλό βαθμό συγκρισιμότητας των προϊόντων και των λειτουργιών.

Η συγκρισιμότητα μπορεί να επιτευχθεί με ένα λογικό αριθμό προσαρμογών, οι οποίες δεν επηρεάζουν ουσιωδώς την συγκρίσιμη τιμή.

ΤΙΜΗ ΑΡΧΗΣ ΙΣΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ = ΤΙΜΗ ΜΗ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ

Μέθοδος της «τιμής μεταπώλησης» ("Resale Price Method" – RPM")

Η μέθοδος της «τιμής μεταπώλησης» εξετάζει την τιμή ενός προϊόντος, το οποίο αγοράζεται από ένα συνδεδεμένο πρόσωπο και μεταπωλείται σε έναν ανεξάρτητο πελάτη. Στη συνέχεια η τιμή μεταπώλησης μειώνεται με το αποδεκτό μικτό περιθώριο μεταπώλησης, το οποίο καλύπτει τις δαπάνες πωλήσεων και τα λοιπά λειτουργικά έξοδα του μεταπωλητή (συνδεδεμένο πρόσωπο) και ταυτόχρονα προσφέρει ένα αποδεκτό κέρδος.

Γενικά θεωρείται καταλληλότερη για την τεκμηρίωση συναλλαγών εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε **εμπορικές δραστηριότητες**, όπως για παράδειγμα στους διανομείς προϊόντων. Η μέθοδος αυτή ξεκινά με την τιμή στην οποία ένα αγαθό το

οποίο έχει αγοραστεί από μία συνδεδεμένη επιχείρηση μεταπωλείται σε μία ανεξάρτητη επιχείρηση. Στη συνέχεια, η τιμή αυτή (δηλαδή η τιμή μεταπώλησης) μειώνεται κατά το κατάλληλο περιθώριο κέρδους (περιθώριο κέρδους μεταπώλησης), το οποίο αντιπροσωπεύει το ποσό με το οποίο ο μεταπωλητής προσδοκεί να καλύψει τα έξοδα πώλησης ή άλλα λειτουργικά έξοδα, ώστε από τη δραστηριότητα αυτή να προκύψει το κατάλληλο κέρδος. Το υπόλοιπο που προκύπτει μετά την αφαίρεση του περιθωρίου κέρδους και την αναμόρφωση άλλων εξόδων που σχετίζονται με την αγορά του αγαθού (π.χ. δασμοί), μπορεί να θεωρηθεί ως η συμβατή με την αρχή των ίσων αποστάσεων τιμή, για τη πώληση των συγκεκριμένων αγαθών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών. Το περιθώριο κέρδους του μεταπωλητή από μία ενδοομιλική συναλλαγή μπορεί να προκύψει σε σχέση με το περιθώριο κέρδους το οποίο αποκτά ο μεταπωλητής από αγαθά τα οποία αγοράσθηκαν και πωλήθηκαν στα πλαίσια μίας συγκρίσιμης ανεξάρτητης συναλλαγής.

Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται **καλύτερα σε πωλήσεις αγαθών παρά σε υπηρεσίες.** Η αποδεκτή τιμή για αγορές από συνδεδεμένο μέρος καθορίζεται από την αφαίρεση του περιθωρίου κέρδους από την τιμή πώλησης σε μη συνδεδεμένο μέρος από συγκρίσιμη μη ελεγχόμενη συναλλαγή. Η φόρμουλα για την μέθοδο αυτή είναι:

ΤΙΜΗ ΑΡΧΗΣ ΙΣΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ= ΤΙΜΗ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ ΣΕ ΜΗ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΜΕΡΗ Χ (1-ΜΚ%)

Και σε αυτή την μέθοδο υπάρχει η δυνατότητα της **εσωτερικής και εξωτερικής σύγκρισης.**

Μέθοδος του «κόστους συν κέρδος» ("Cost plus method")

Σύμφωνα με τη μέθοδο του κόστους συν κέρδος, **το κόστος για την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών προσαυξάνεται**, ώστε να αντικατοπτρίζει το κατάλληλο κέρδος σε σχέση με τις λειτουργίες που επιτελούνται, τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται και τους κινδύνους που αναλαμβάνονται από την επιχείρηση. Τα κόστη που προσδιορίζουν τη βάση αυτής της μεθόδου και η μέθοδος σύμφωνα με την οποία υπολογίζονται τα κόστη αυτά, πρέπει να αναλυθούν προσεκτικά τόσο για τις ενδοομιλικές όσο και για τις ανεξάρτητες συναλλαγές. Όπως ισχύει και στη μέθοδο της τιμής μεταπώλησης, έτσι και σε αυτή τη μέθοδο, η ανάλυση και η σύγκριση λειτουργιών μεταξύ των ενδοομιλικών και ανεξάρτητων συναλλαγών, έχει

ενδεχομένως μεγαλύτερη σημασία από την ομοιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που διατίθενται. Ο δείκτης του συνολικού κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους υπολογίζεται είτε με βάση συγκρίσιμες ανεξάρτητες συναλλαγές της ίδιας της εταιρείας είτε με βάση συγκρίσιμες (μη ενδοομιλικές) συναλλαγές μη συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

ΤΙΜΗ ΑΡΧΗΣ ΙΣΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ = ΚΟΣΤΟΣ x (1 + ΜΚ%)

<u>ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ</u>

Μέθοδος του «επιμερισμού κέρδους» ("Profit Split")

Η μέθοδος του επιμερισμού κέρδους, απαιτεί **το συνολικό κέρδος** (π.χ. από παραγωγή, διανομή και πώληση) που προκύπτει από συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων μερών να προσδιοριστεί και στη συνέχεια **να επιμεριστεί** μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων πάνω σε μία οικονομικά έγκυρη βάση. Έγκυρη βάση επιμερισμού είναι αυτή που οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα ως προς τη διανομή του κέρδους μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών όπως προκύπτει από μια σύμβαση που έχει καταρτιστεί με βάση την αρχή των ίσων αποστάσεων (π.χ. μεταξύ εταιρειών που συμμετέχουν σε κοινοπραξίες). Είναι μία μέθοδος που αφορά κυρίως την αποτίμηση άυλων αγαθών (που είναι μοναδικά) και χρησιμοποιείται όταν τα τμήματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα.

Μέθοδος του «καθαρού κέρδους συναλλαγής» ("Transactional Net Margin Method – TNMM")

Η TNMM είναι μια μέθοδος η οποία βασίζεται στο κέρδος και η οποία εξετάζει την αρχή των ίσων αποστάσεων μεταξύ συνδεδεμένων συναλλαγών, συγκρίνοντας τα συνολικά οικονομικά αποτελέσματα των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών με τα οικονομικά αποτελέσματα τρίτων εταιρειών που ασχολούνται με παρόμοιες λειτουργίες και αναλαμβάνοντας παρόμοιους επιχειρηματικούς κινδύνους.

Σε αντίθεση με τις συναλλακτικές μεθόδους, η TNMM δεν απαιτεί εξαιρετικά λεπτομερή πληροφόρηση για την τιμή ή το μικτό περιθώριο κέρδους της συναλλαγής. Επιπλέον, τα πρότυπα της συγκρισιμότητας είναι λιγότερο αυστηρά βάσει της

TNMM σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο που προτείνεται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ.

Η TNMM εξετάζει το καθαρό περιθώριο κέρδους σε σχέση με μια κατάλληλη βάση (π.χ., το κόστος, τις πωλήσεις, και περιουσιακά στοιχεία) που ένας φορολογούμενος πραγματοποιεί από μια ελεγχόμενη συναλλαγή (ή συναλλαγές που είναι σκόπιμο να ομαδοποιηθούν σύμφωνα με τις αρχές του κεφαλαίου Ι του 1995 των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ). Λειτουργεί με παρόμοιο τρόπο με την μέθοδο του κόστους συν κέρδος και της τιμής μεταπώλησης, αλλά εφαρμόζεται σε επίπεδο καθαρού περιθωρίου και όχι σε επίπεδο μικτού περιθωρίου.

Για την εφαρμογή των ως άνω μεθόδων, χρησιμοποιούνται συγκριτικά στοιχεία, τα οποία διακρίνονται σε:

α) **εσωτερικά,** τα οποία προκύπτουν από συγκρίσιμες συναλλαγές της κρινόμενης επιχείρησης με μια ανεξάρτητη επιχείρηση ή συγκρίσιμες συναλλαγές μιας συνδεδεμένης με την κρινόμενη επιχείρηση με μια ανεξάρτητη επιχείρηση και

β) **εξωτερικά,** τα οποία προκύπτουν από συγκρίσιμες συναλλαγές μεταξύ ανεξάρτητων προς την κρινόμενη επιχείρηση.

Ως συγκρίσιμες συναλλαγές νοούνται αυτές οι οποίες ταυτίζονται ή παρουσιάζουν ομοιότητα ως προς το αντικείμενο και τα άλλα χαρακτηριστικά τους και των οποίων οι τυχόν διαφορές στους ειδικότερους όρους δεν μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά το συμφωνούμενο τίμημα ή η επίδραση των διαφορών αυτών μπορεί να εξαλειφθεί μέσω κατάλληλων προσαρμογών.

Παράγοντες που καθορίζουν και επηρεάζουν τη συγκρισιμότητα των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων είναι:

1. τα *χαρακτηριστικά των αγαθών ή υπηρεσιών* που αποτελούν το αντικείμενο των συναλλαγών, όπως:

- για τα ενσώματα αγαθά, τα φυσικά χαρακτηριστικά προϊόντος, η ποιότητα, η αξιοπιστία, η διαθεσιμότητα, ο όγκος πωλήσεων,

- για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, η μορφή της συναλλαγής (πώληση ή παραχώρηση χρήσης), το είδος του άυλου περιουσιακού στοιχείου, η διάρκεια και η έκταση της νομικής προστασίας, τα προσδοκώμενα οφέλη από τη χρήση αυτών,

- για τις υπηρεσίες, η φύση και η έκταση παρεχόμενων υπηρεσιών.

2. οι *σημαντικές οικονομικές λειτουργίες*, οι κίνδυνοι που αναλαμβάνονται και τα μέσα (κτίρια, εξοπλισμός, άυλα, κλπ) που χρησιμοποιούνται, τα οποία αποτελούν στοιχεία της λειτουργικής ανάλυσης (functional analysis) που περιλαμβάνεται στον φάκελο τεκμηρίωσης.

3. οι *συμβατικοί όροι*, δηλαδή ο καταμερισμός ευθυνών, κινδύνων και οφελών μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων (προθεσμίες, εγγυητικοί όροι σε συμβόλαια, κλπ).

4. οι *οικονομικές συνθήκες των συγκρινόμενων μερών* και των συναλλαγών τους, (γεωγραφική θέση, αγοραστική δύναμη, ανταγωνιστικότητα, μέγεθος αγοράς, κόστος παραγωγής, κόστος εργασίας, κλπ.).

5. *ειδικές στρατηγικές που ασκούνται από την επιχείρηση* (π.χ. προσπάθεια διείσδυσης σε αγορές, ανάπτυξη νέων και καινοτόμων προϊόντων, αύξηση μεριδίου αγοράς, κλπ.).

Σε περίπτωση που από την εφαρμογή της ακολουθούμενης μεθόδου ενδοομιλικής τιμολόγησης και τη χρήση συγκριτικών στοιχείων προκύπτει ένα εύρος τιμών ή κέρδους, απορρίπτεται το 25% των χαμηλότερων τιμών και το 25% των υψηλότερων, με τη χρήση τεταρτημόριων.

Ο προσδιορισμός των τεταρτημορίων γίνεται ως εξής:

Q1 = πρώτο τεταρτημόριο = 25ο εκατοστιαίο σημείο

Q2 = διάμεσος = 50ο εκατοστιαίο σημείο

Q3 = τρίτο τεταρτημόριο = 75ο εκατοστιαίο σημείο

Ως συμβατή με την αρχή της ελεύθερης αγοράς (Arm's Length Principle), θεωρείται οποιαδήποτε τιμή μεταξύ του πρώτου και του τρίτου τεταρτημόριου (25ου εκατοστιαίου σημείου έως και του 75ου εκατοστιαίου σημείου), με επαρκή αιτιολόγηση της επιλογής.

4.3 Προέγκριση Μεθοδολογίας Ενδοομιλικής Τιμολόγησης (APA – Advance Pricing Agreements)

Η APA είναι **μια συμφωνία μεταξύ ενός ή περισσότερων φορολογουμένων** και **μίας ή περισσοτέρων φορολογικών διοικήσεων.** Θεσπίζεται πριν από την πραγματοποίηση των ελεγχόμενων συναλλαγών που διενεργούνται μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων σε διαφορετικές χώρες – μια μέθοδο καθορισμού της ενδοομιλικής τιμολόγησής τους σύμφωνα με την «αρχή των ίσων αποστάσεων», για δεδομένη χρονική περίοδο.

Είδη APA

α) Στην περίπτωση του μονομερούς APA τα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία, είναι η αιτούσα επιχείρηση και η Διεύθυνση Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών ως «αρμόδια αρχή».

β) Στην περίπτωση του διμερούς ή πολυμερούς APA τα μέρη που συμμετέχουν στην διαπραγμάτευση είναι οι «αρμόδιες αρχές» των εμπλεκόμενων κρατών και όχι ο αιτών ή η συνδεδεμένη επιχείρηση του, οι οποίοι δύνανται να αποδεχτούν ή όχι την APA.

Τα βήματα της διαδικασίας προέγκρισης μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης μπορούν να συνοψιστούν όπως παρακάτω:

- Υποβολή αίτησης προκαταρκτικής διαβούλευσης (Παράβολο 1.000€)
- Υποβολή αίτησης προέγκρισης (Παράβολο 5.000€)
- Υποβολή αιτήματος συνεννόησης με αλλοδαπές φορολογικές αρχές (Παράβολο 10.000€)

Οι ενότητες/περιεχόμενα που αναφέρονται, αναλύονται και εξετάζονται στην αίτηση προέγκρισης είναι:

1. Τα *στοιχεία του αιτούντος προσώπου* (επωνυμία, διεύθυνση, ΑΦΜ, στοιχεία επικοινωνίας).

2. *Τα στοιχεία όλων των συνδεδεμένων προσώπων*, συμπεριλαμβανομένων όλων των μόνιμων εγκαταστάσεων, που εμπλέκονται στην αιτούμενη προέγκριση.

3. Τη *διάρθρωση του ομίλου*, στην οποία εμφαίνονται όλα τα πρόσωπα που συμμετέχουν στις δραστηριότητες τις οποίες αφορά η αιτούμενη προέγκριση.

4. *Περιγραφή των ενδοομιλικών συναλλαγών* για την τιμολόγηση των οποίων ζητείται η προέγκριση.

5. Την *προτεινόμενη μεθοδολογία* για την τιμολόγηση των ως άνω συναλλαγών.

6. Τις *κρίσιμες παραδοχές στις οποίες βασίζεται η αίτηση προέγκρισης*.

7. *Λεπτομερή ανάλυση των λόγων για τους οποίους το αιτόν πρόσωπο θεωρεί ότι η προτεινόμενη μεθοδολογία ενδείκνυται για την εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων κατά την τιμολόγηση των ως άνω συναλλαγών.*

8. Το *χρονικό διάστημα για το οποίο ζητείται η προέγκριση*.

9. Εφόσον το επιθυμεί το αιτόν πρόσωπο, αίτημα συνεννόησης της αρμόδιας υπηρεσίας με τις αρμόδιες φορολογικές αρχές άλλων εμπλεκομένων κρατών με τα οποία υφίσταται Σύμβαση περί Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος. Σε τέτοια περίπτωση πρέπει να υποβληθούν παράλληλα αιτήσεις στις φορολογικές αρχές των λοιπών εμπλεκομένων κρατών, περιλαμβάνοντας τα ίδια στοιχεία.

Οι Ελληνικές φορολογικές αρχές θέσπισαν τη διαδικασία APA ώστε:

- ✓ να επιλύονται εκ των προτέρων οι διαφορές σχετικά με την ενδοομιλική τιμολόγηση που προκύπτουν μεταξύ επιχειρήσεων και φορολογικών αρχών των διαφόρων κρατών,
- ✓ να αποφευχθεί η διπλή φορολογία,
- ✓ να προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια στις επιχειρήσεις και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στους ελέγχους των φορολογικών αρχών

4.4 ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΦΑΚΕΛΟΥ

Ο φάκελος τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών αποτελείται από δύο μέρη, τον «**βασικό φάκελο τεκμηρίωσης**» και τον «**ελληνικό φάκελο τεκμηρίωσης**», ο οποίος συμπληρώνει τον πρώτο και περιέχει πρόσθετες πληροφορίες για τις προς τεκμηρίωση συναλλαγές.

Ο **βασικός φάκελος** σε περίπτωση ομίλου, είναι κοινός για όλες τις επιχειρήσεις του ομίλου και περιέχει κοινές τυποποιημένες πληροφορίες για τον υπόχρεο, τις μόνιμες εγκαταστάσεις του και τα συνδεδεμένα με αυτόν πρόσωπα.

Ο **ελληνικός φάκελος** τεκμηρίωσης περιέχει στοιχεία για τον υπόχρεο και τις προς τεκμηρίωση συναλλαγές.

Το ακριβές περιεχόμενο τόσο του βασικού όσο και του ελληνικού φακέλου τεκμηρίωσης καθορίζεται στην ΠΟΛ 1144/2014.

ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΔΙΑΦΥΛΑΞΗΣ, ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΡΗΣΗΣ

Ο φάκελος τεκμηρίωσης καταρτίζεται *εντός 4 μηνών από το τέλος του φορολογικού έτους που αφορά και συνοδεύεται από Συνοπτικό Πίνακα Πληροφοριών,* ο οποίος υποβάλλεται ηλεκτρονικά στη Φορολογική Διοίκηση εντός της ίδιας προθεσμίας και ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρείται η πλήρης και εκτενής τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Ο φάκελος τεκμηρίωσης τηρείται στην έδρα του υπόχρεου, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, καθ' όλο το χρονικό διάστημα για το οποίο υφίσταται υποχρέωση διαφύλαξης των βιβλίων και στοιχείων του αντίστοιχου φορολογικού έτους και τίθεται στη διάθεση της Φορολογικής Διοίκησης οποτεδήποτε ζητηθεί από αυτή, εντός 30 ημερών από την παραλαβή του σχετικού αιτήματος από τον υπόχρεο.

Τα στοιχεία του «**βασικού φακέλου τεκμηρίωσης**» τηρούνται σε γλώσσα διεθνώς αποδεκτή, κατά προτίμηση την αγγλική, όταν πρόκειται για αλλοδαπό όμιλο, με υποχρέωση μετάφρασής του στην ελληνική γλώσσα εφόσον ζητηθεί από τη

φορολογική αρχή, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και όχι πέραν των 30 ημερών από την επίδοση σχετικής πρόσκλησης. Σε όλες τις λοιπές περιπτώσεις τα στοιχεία του φακέλου τεκμηρίωσης τηρούνται στην ελληνική γλώσσα.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ

Τόσο ο βασικός όσο και ο ελληνικός φάκελος τεκμηρίωσης θα πρέπει να επανεξετάζονται και επικαιροποιούνται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε επόμενο φορολογικό έτος. Εάν ο φορολογούμενος αποδεικνύει ότι οι συνθήκες λειτουργίας του παρέμειναν αμετάβλητες, τα συγκριτικά στοιχεία που προέκυψαν από έρευνα σε βάσεις δεδομένων δύνανται να χρησιμοποιηθούν για 3 φορολογικά έτη**,** εφόσον τα χρηματοοικονομικά στοιχεία επικαιροποιούνται κάθε φορολογικό έτος.

Ο υπόχρεος οφείλει να επικαιροποιεί πλήρως το φάκελο τεκμηρίωσης προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για το επόμενο φορολογικό έτος, εφόσον υπάρχει αλλαγή στις συνθήκες της αγοράς, η οποία επηρεάζει τις πληροφορίες και τα στοιχεία που περιέχονται σε αυτόν. Η επικαιροποίηση γίνεται εντός 4 μηνών από το τέλος του φορολογικού έτους κατά τη διάρκεια του οποίου προέκυψε η ανάγκη επικαιροποίησης.

ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΕΥΡΟΣ ΤΙΜΩΝ Ή ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Σε περίπτωση που από την εφαρμογή της ακολουθούμενης μεθόδου ενδοομιλικής τιμολόγησης και τη χρήση συγκριτικών στοιχείων προκύπτει ένα εύρος τιμών ή κέρδους, απορρίπτεται το 25% των χαμηλότερων τιμών και το 25% των υψηλότερων, με τη χρήση τεταρτημόριων.

Ως συμβατή με την αρχή της ελεύθερης αγοράς (Arm's Length Principle), θεωρείται οποιαδήποτε τιμή μεταξύ του πρώτου και του τρίτου τεταρτημόριου, συνοδευόμενη από επαρκή αιτιολόγηση της επιλογής.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΠΡΟΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Οι συναλλαγές για τις οποίες υπάρχει υποχρέωση τεκμηρίωσης κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες (σύμφωνα με τον συνοπτικό πίνακα πληροφοριών):

- Πρώτες ύλες

- Προϊόντα

- Εμπορεύματα

- Δικαιώματα

- Σήματα

- Λοιπά άυλα

- Αμοιβές διανομής, μάρκετινγκ και διαφήμισης

- Διοικητική Υποστήριξη

- Χρηματοοικονομικές συναλλαγές (τόκοι, χρηματοδοτικές μισθώσεις, χρεόγραφα, ασφάλειες, κλπ.)

- Μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων

- Τεχνική υποστήριξη

- Εκμίσθωση

- Αποθήκευση

- Έρευνα & Ανάπτυξη

- Λοιπές Υπηρεσίες

- Επιδότηση - Διαγραφή χρεών

- Κατανομή δαπανών (Συμφωνίες Κατανομής Κόστους)

- Λοιπά

Ο «φάκελος τεκμηρίωσης» αποτελείται από δύο μέρη, τον «βασικό φάκελο τεκμηρίωσης» και τον «ελληνικό φάκελο τεκμηρίωσης», ο οποίος συμπληρώνει τον «βασικό φάκελο» και περιέχει πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις προς τεκμηρίωση συναλλαγές.

Βασικός φάκελος τεκμηρίωσης

Ο «βασικός φάκελος» σε περίπτωση ομίλου είναι κοινός για όλες τις επιχειρήσεις του ομίλου, περιέχει κοινές τυποποιημένες πληροφορίες για τον υπόχρεο, τις μόνιμες εγκαταστάσεις του και τα συνδεδεμένα με αυτόν πρόσωπα.

Πιο αναλυτικά περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

1. μια γενική περιγραφή των δραστηριοτήτων και της στρατηγικής του υπόχρεου, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών που έγιναν σε σύγκριση με το προηγούμενο φορολογικό έτος,

2. μια γενική περιγραφή, σε περίπτωση ομίλου, της οργανωτικής, νομικής και λειτουργικής δομής του, που περιλαμβάνει το οργανόγραμμα, τον κατάλογο των μελών του, συμπεριλαμβανομένων των μόνιμων εγκαταστάσεων, περιγραφή της σχέσης σύνδεσης αυτών, καθώς και τις αλλαγές σε σύγκριση με το προηγούμενο φορολογικό έτος στην ιδιοκτησία των άυλων περιουσιακών στοιχείων, των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και των φορολογικών αποτελεσμάτων του ομίλου,

3. μια γενική περιγραφή των συνδεδεμένων προσώπων ή και των μονίμων εγκαταστάσεών τους που συμμετέχουν στις προς τεκμηρίωση συναλλαγές,

4. μια γενική περιγραφή των προς τεκμηρίωση συναλλαγών στις οποίες συμμετέχουν τα συνδεδεμένα πρόσωπα, ήτοι μια γενική περιγραφή:

- της φύσης των συναλλαγών (πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών, χρηματοοικονομικές συναλλαγές, άυλα περιουσιακά στοιχεία, κλπ.),
- της ροής των τιμολογίων και
- του ύψους των συναλλαγών

5. μια γενική περιγραφή των επιτελούμενων λειτουργιών, των κινδύνων που αντιμετωπίζονται, καθώς και των αλλαγών που μπορεί να επέρχονται στις λειτουργίες και στους κινδύνους σε σχέση με το προηγούμενο φορολογικό έτος,

6. την ιδιοκτησία άυλων περιουσιακών στοιχείων (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα, εμπορικές ονομασίες, τεχνογνωσία, κ.λπ.) και την πληρωμή ή είσπραξη δικαιωμάτων,

7. μια περιγραφή της τιμολογιακής πολιτικής του που να επεξηγεί την τήρηση της αρχής της ανοιχτής αγοράς (Arm's Length Principle) στις ενδοομιλικές συναλλαγές,

8. κατάλογο συμφωνιών κατανομής κόστους, αποφάσεων προέγκρισης μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης και δικαστικών αποφάσεων που αφορούν τα μέλη του ομίλου, σχετικά με τον καθορισμό των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών τους,

9. περιγραφή των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν εντός του φορολογικού έτους, με πρόσωπα που ο υπόχρεος κατέστη συνδεδεμένος ή διακόπηκε η σχέση σύνδεσης εντός του ιδίου φορολογικού έτους, πριν την σύνδεση ή μετά τη διακοπή προκειμένου να παρέχεται η δυνατότητα, εάν πληρούν τα κριτήρια συγκρισιμότητας, να χρησιμοποιηθούν ως συγκριτικά στοιχεία.

Ελληνικός φάκελος τεκμηρίωσης

Ο «ελληνικός φάκελος τεκμηρίωσης περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

- ✓ λεπτομερή περιγραφή του υπόχρεου και της στρατηγικής του, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών που έγιναν σε σύγκριση με το προηγούμενο φορολογικό έτος
- ✓ λεπτομερή περιγραφή των προς τεκμηρίωση συναλλαγών η οποία περιλαμβάνει:

• τη φύση των συναλλαγών (πώληση αγαθών, παροχή υπηρεσιών, χρηματοοικονομικές συναλλαγές, άυλα περιουσιακά στοιχεία, κλπ.),

• τη ροή των τιμολογίων και

• το ύψος των συναλλαγών

• περιγραφή των έκτακτων συναλλαγών ή γεγονότων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από τη μεταφορά λειτουργιών όπως αυτή ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 4172/2013 (ΚΦΕ)

• ειδικότερα σε περίπτωση πώλησης/αγοράς ή μεταβίβασης άυλων περιουσιακών στοιχείων σε ή από συνδεδεμένο πρόσωπο, πρόσθετες πληροφορίες (σχετικά με τις συναλλαγές αυτές) για την τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων, δηλαδή την τιμή στην οποία ένα ανεξάρτητο πρόσωπο θα ήταν διατεθειμένο να πουλήσει ή μεταβιβάσει και την αξία στην οποία ένα ανεξάρτητο πρόσωπο θα ήταν διατεθειμένο να αποκτήσει το εν λόγω άυλο περιουσιακό στοιχείο υπό συγκρίσιμες συνθήκες,

λαμβάνοντας υπόψη τα αναμενόμενα οφέλη και τη χρησιμότητα για την επιχείρησή του

- ✓ συγκριτική ανάλυση, ήτοι:

• χαρακτηριστικά των περιουσιακών στοιχείων και των υπηρεσιών, καθώς και συναφείς πληροφορίες σχετικά με εσωτερικά και/ή εξωτερικά συγκριτικά στοιχεία, εφόσον διατίθενται. Ειδικοί παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να δικαιολογηθεί η συγκρισιμότητα των άυλων περιουσιακών στοιχείων και η σύμφωνη με την αρχή των ίσων αποστάσεων τιμή όπως: τα αναμενόμενα οφέλη, γεωγραφικοί περιορισμοί, μεταβίβαση δικαιωμάτων αποκλειστικότητας ή όχι, συμμετοχή του αποκτώντος στις μελλοντικές εξελίξεις

• λειτουργική ανάλυση (επιτελούμενες λειτουργίες, περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται, επιχειρηματικοί κίνδυνοι), συμβατικοί όροι,

• οικονομικές συνθήκες και

• ειδικές στρατηγικές της επιχείρησης,

- ✓ επεξήγηση για την επιλογή και την εφαρμογή της/των μεθόδου/ων προσδιορισμού των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών.
- ✓ περιγραφή της εφαρμογής της πολιτικής του υπόχρεου σχετικά με το καθορισμό των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών,
- ✓ δέσμευση του υπόχρεου να παρέχει κάθε συμπληρωματική πληροφορία σχετική με τις ενδοομιλικές συναλλαγές του, κατόπιν αιτήματος της Φορολογικής Διοίκησης και εντός εύλογης προθεσμίας, ιδιαιτέρως στη περίπτωση φορολογικού ελέγχου,
- ✓ δικαιολόγηση του τρόπου υπολογισμού της αναπροσαρμογής, όταν ο υπόχρεος αναπροσαρμόζει τα φορολογητέα κέρδη του προκειμένου να συμμορφωθεί με την αρχή των ίσων αποστάσεων,
- ✓ περιγραφή και λεπτομερή αιτιολόγηση τυχόν προσαρμογών που έχουν γίνει για την επίτευξη συγκρισιμότητας,

- ✓ πρόσθετες πληροφορίες για συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδεμένα πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα ή έχουν τη φορολογική τους κατοικία σε κράτη μη συνεργάσιμα στο φορολογικό τομέα, που σε περίπτωση ομίλου θα περιλαμβάνουν και τα στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως του/των συνδεδεμένου/ων προσώπου/ων,
- ✓ διάγραμμα ροής των συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένων και των έκτακτων,
- ✓ αντίγραφα των συμβάσεων που διέπουν τις υπό τεκμηρίωση συναλλαγές.

Ο φάκελος τεκμηρίωσης θα πρέπει να έχει ουσιαστικά 3 ενότητες:

- ✓ 1η Ενότητα: Πληροφορίες για το σύνολο των συνδεδεμένων (όμιλος)
- ✓ 2η Ενότητα: Αναλυτικές πληροφορίες για κάθε μία από τις συνδεδεμένες
- ✓ 3η Ενότητα: Τεκμηρίωση ανά ζεύγος συναλλαγών

4.5 ΠΡΟΣΤΙΜΑ & ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Όσον αφορά τις κυρώσεις και την καλύτερη κατανόηση των σχετικών προστίμων, θα πρέπει να χωρίσουμε τις οικονομικές χρήσεις σε τρεις χρονικές περιόδους, ανάλογα με την ισχύ του παλαιού και του νέου νομοθετικού πλαισίου.

Ι. Πρόστιμα – Κυρώσεις (Για οικονομικές χρήσεις 2008 - 2011)

Σύμφωνα με την παράγραφο 16 του άρθρου 11 του ν. 4110/2013, όπως ισχύει, ορίζεται ότι:

Σε περίπτωση μη διάθεσης στην αρμόδια ελεγκτική υπηρεσία του φακέλου τεκμηρίωσης εντός τριάντα (30) ημερών από την επίδοση της σχετικής πρόσκλησης ή μη υποβολής της κατάστασης ενδοομιλικών συναλλαγών, επιβάλλεται με απόφαση του Προϊσταμένου της, σε βάρος της επιχείρησης πρόστιμο ίσο με το δέκα τοις εκατό (10%) επί της αξίας των συναλλαγών για τις οποίες υπήρχε υποχρέωση τεκμηρίωσης.

ΙΙ. Πρόστιμα – Κυρώσεις (Για οικονομικές χρήσεις από 2012 - 2013)

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου 2523, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 4110, ισχύει ότι: «σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο υπολογιζόμενο σε ποσοστό 1/1000 των δηλούμενων ακαθάριστων εσόδων της υπόχρεης σε υποβολή επιχείρησης. Το παραπάνω πρόστιμο δεν μπορεί να είναι μικρότερο των χιλίων (1.000) ευρώ και μεγαλύτερο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ».

Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται και σε περίπτωση που ο φάκελος τεκμηρίωσης δεν τίθεται στη διάθεση της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 39Α του Κ.Φ.Ε.

Όταν η εκπρόθεσμη υποβολή του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών οφείλεται σε γεγονός ανωτέρας βίας, το οποίο επικαλείται και αποδεικνύει η επιχείρηση και ο πίνακας αυτός υποβάλλεται εντός δέκα (10) ημερών από τη λήξη του γεγονότος αυτού, δεν επιβάλλεται πρόστιμο.

Σε περίπτωση μη υποβολής του συνοπτικού πίνακα πληροφοριών ή μη διάθεσης του φακέλου τεκμηρίωσης στην αρμόδια ελεγκτική αρχή, επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο υπολογιζόμενο σε ποσοστό ένα εκατοστό (1/100) των δηλουμένων

ακαθάριστων εσόδων της υπόχρεης σε υποβολή επιχείρησης. Το παραπάνω πρόστιμο δεν μπορεί να είναι μικρότερο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ και μεγαλύτερο των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

ΙΙΙ. Πρόστιμα – Κυρώσεις (Για οικονομικές χρήσεις από 2014 και μετά)

Σύμφωνα με τον νόμο 4174 (άρθρο 56), τροποποιημένος από τον νόμο 4223 ισχύει: «Σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής του Συνοπτικού Πίνακα Πληροφοριών της παραγράφου 3 του άρθρου 21 του Κώδικα επιβάλλεται πρόστιμο υπολογιζόμενο σε ποσοστό ένα χιλιοστό (1/1000) των δηλούμενων ακαθάριστων εσόδων του υπόχρεου φορολογουμένου. Το παραπάνω πρόστιμο δεν μπορεί να είναι μικρότερο των χιλίων (1.000) ευρώ και μεγαλύτερο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.

Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται και σε περίπτωση που ο Φάκελος Τεκμηρίωσης δεν τίθεται στη διάθεση της Φορολογικής Διοίκησης μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Κώδικα, ή υποβάλλεται με μη πλήρες ή μη επαρκές περιεχόμενο.

Σε περίπτωση μη υποβολής ή ανακριβούς/ατελούς του Συνοπτικού Πίνακα Πληροφοριών ή μη διάθεσης του Φακέλου Τεκμηρίωσης της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του Κώδικα στη Φορολογική Διοίκηση επιβάλλεται πρόστιμο υπολογιζόμενο σε ποσοστό ένα εκατοστό (1/100) των δηλούμενων ακαθάριστων εσόδων, περιλαμβανομένης οποιασδήποτε διόρθωσης κερδών, του υπόχρεου φορολογούμενου. Το παραπάνω πρόστιμο δεν μπορεί να είναι μικρότερο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ και μεγαλύτερο των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

Σε περίπτωση υποτροπής εντός πέντε (5) ετών**,** το πρόστιμο ανέρχεται στο διπλάσιο του αρχικού προστίμου. Σε περίπτωση δεύτερης υποτροπής εντός πέντε (5) ετών, το πρόστιμο ανέρχεται στο τετραπλάσιο του αρχικού προστίμου

Οι ελεγκτές που θα έλθουν για τον έλεγχο του Transfer Pricing μέχρι να δουν τον φάκελο τεκμηρίωσης έχουν περιορισμένη γνώση για τον κλάδο που δραστηριοποιείται η επιχείρηση και τα λειτουργικά και οικονομικά αποτελέσματα της δραστηριότητας της. Το μόνο στοιχείο που υπάρχει είναι τα συνοπτικά στοιχεία που υποβάλλονται στην Γ.Γ.Π.Σ. Αν θα έλθετε από την πλευρά τους, η εκτίμηση είναι ότι θα ήθελαν να κατανοήσουν το πώς λειτουργεί η επιχείρηση, την ενδοομιλική τιμολογιακή στρατηγική και αν οι τιμές των συναλλαγών που έχετε και συνεπώς τα

κέρδη σας είναι σωστά. Η θωράκιση της επιχείρησης είναι ο φάκελος τεκμηρίωσης, ο οποίος προφυλάσσει και την ενδοομιλική πολιτική ως προς την τιμολόγηση. Είναι προφανές ότι το θέμα δεν είναι βρούμε από google search μερικά συγκριτικά και να τελειώσει το θέμα του φακέλου τεκμηρίωσης. Στην έννοια του φακέλου τεκμηρίωσης περιλαμβάνεται η θωράκιση της επιχείρησης και των ενδοομιλικών πρακτικών και τα εξίσου σημαντικά στοιχεία που ολοκληρώνουν την θωράκιση όπως ο σχεδιασμός του transfer pricing, η δυνατότητα κατανόησης της λειτουργίας του ομίλου και του παραγωγικού κλάδου και η επιστημονικά τεκμηριωμένη οικονομική ανάλυση των στοιχείων του φακέλου. Τέλος υπάρχει και το θέμα των προκαθορισμένων τιμών (Advance Pricing Agreements) που για πρώτη φορά ο νομοθέτης εισάγει στο Ελληνικό Φορολογικό Δίκαιο. Για αυτό το σοβαρό θέμα θα επανέλθουμε με ιδιαίτερο σημείωμα.

4.6 ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΙΣΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

Η «αρχή των ίσων αποστάσεων» ("arm's length principle") αποτελεί το διεθνές πρότυπο τιμολογιακής πολιτικής, το οποίο θα πρέπει να ακολουθούν τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ για την τεκμηρίωση των τιμών χρέωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών. Η «αρχή των ίσων αποστάσεων» ορίζεται στο άρθρο 9 του Μοντέλου Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας σύμφωνα με το οποίο «όταν οι όροι που δημιουργούνται ή επιβάλλονται μεταξύ δύο συνδεδεμένων επιχειρήσεων στα πλαίσια των εμπορικών και χρηματοοικονομικών σχέσεών τους διαφέρουν από όσους πραγματοποιούνται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις, τότε οποιαδήποτε κέρδη δεν εμφανίζονται λόγω αυτών των όρων, θα μπορούν να συμπεριληφθούν στα κέρδη της συγκεκριμένης εταιρείας και να φορολογηθούν αντίστοιχα». Επομένως, οι συνθήκες, η τιμολόγηση και οι όροι των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών θα πρέπει να είναι συγκρίσιμοι με ό,τι θα συμφωνούνταν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων για τις ίδιες συναλλαγές.

Επομένως, μία συναλλαγή μεταξύ συνδεδεμένων μερών είναι σύμφωνη με την «αρχή των ίσων αποστάσεων», εάν τα κέρδη που προκύπτουν από αυτή είναι παρόμοια με τα κέρδη που θα αποκόμιζαν ανεξάρτητες επιχειρήσεις, εάν πραγματοποιούσαν παρόμοιες, ήτοι επαρκώς συναλλαγές υπό τις ίδιες συνθήκες.

Περαιτέρω, ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Ν 4174/2013) ορίζει τις υποχρεώσεις τεκμηρίωσης για τις υποκείμενες εταιρείες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 21 του ΚΦΔ «1. Για τις μεταξύ τους συναλλαγές που εμπίπτουν στο άρθρο 50 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, καθώς και τη μεταξύ τους μεταφορά λειτουργιών του άρθρου 51 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, τα συνδεδεμένα πρόσωπα κατά την έννοια της περίπτωσης ζ του άρθρου 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, υποχρεούνται να τηρούν Φάκελο Τεκμηρίωσης. Φάκελο Τεκμηρίωσης υποχρεούνται να τηρούν και οι μόνιμες εγκαταστάσεις αλλοδαπών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, για τις παραπάνω συναλλαγές τους με το κεντρικό ή με τα συνδεδεμένα πρόσωπα του κεντρικού τους στην αλλοδαπή, καθώς και τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες για τις παραπάνω συναλλαγές τους με μόνιμες εγκαταστάσεις που διατηρούν στην αλλοδαπή».

Ωστόσο, και σε διεθνές επίπεδο υπάρχουν σημαντικές εξελίξεις στον τομέα του φορολογικού δικαίου και, μεταξύ άλλων, στο πεδίο της ενδοομιλικής τιμολόγησης

και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Συγκεκριμένα, την 19η Ιουλίου 2013 στη συνάντηση των Υπουργών Οικονομικών της G20 στη Μόσχα παρουσιάσθηκε το Σχέδιο Δράσης του ΟΟΣΑ ("OECD Action Plan") για την καταπολέμηση της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μετακύλισης φορολογητέων εσόδων ("base erosion and profit shifting" ή "BEPS" όπως συναντάται στη διεθνή βιβλιογραφία). Το Σχέδιο Δράσης πραγματεύεται ένα χρονοδιάγραμμα μεταξύ 12 και 24 μηνών για την εφαρμογή του σχεδίου και περιγράφει με ποιο τρόπο θα συνεργασθεί ο ΟΟΣΑ με τα κράτη για τη βελτίωση των φορολογικών συστημάτων και την καταστολή του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού ("tax arbitrage") με την αντιμετώπιση των ελλείψεων των διεθνών φορολογικών κανόνων.

Το Σχέδιο Δράσης του ΟΟΣΑ, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων ενδοομιλικής τιμολόγησης και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό και τον κλάδο παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο. Οι εν λόγω δράσεις αντικατοπτρίζουν τις εξελίξεις στο σύγχρονο οικονομικό και φορολογικό περιβάλλοντος, οι οποίες επιτάσσουν την εντατικοποίηση των προσπαθειών εξασφάλισης διαφάνειας ("transparency") και αληθούς ουσίας ("substance") των διασυνοριακών συναλλαγών, ιδίως σε πεδία, όπως οι υβριδικές αναντίστοιχες διευθετήσεις ("hybrid mismatch arrangements") και οι ενδοομιλικές συναλλαγές ("transfer pricing").

Βασικός άξονας του Σχεδίου Δράσης είναι η δυνατότητα πολλών κρατών να εφαρμόζουν εσφαλμένα το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο περί ενδοομιλικής τιμολόγησης με αποτέλεσμα τον τεχνητό διαχωρισμό του εισοδήματος από τις οικονομικές δραστηριότητες που το παράγουν και τη μεταφορά του σε περιβάλλοντα χαμηλής φορολόγησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπό το πρίσμα της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, επήλθαν ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, οι οποίες έχουν αντίκτυπο και στο πεδίο της ενδοομιλικής τιμολόγησης. Καταρχάς, η χρηματοπιστωτική κρίση έδωσε το έναυσμα για σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη συγκεκριμένη κατηγορία συναλλαγών, τόσο όσον αφορά στα ελάχιστα εποπτικά κεφάλαια αλλά και όσον αφορά τις επιπρόσθετες υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων που επιβλήθηκαν με σκοπό την εξασφάλιση διαφάνειας. Περαιτέρω, η επιτακτική ανάγκη είσπραξης επαρκών

δημοσίων εσόδων από τις κυβερνήσεις κατέστησε αναγκαία την εντατικοποίηση των προσπαθειών για πάταξη της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, η οποία επιτυγχάνεται ποικιλοτρόπως στο σύγχρονο διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον πολλές φορές και μέσω πρακτικών και μεθοδεύσεων transfer pricing.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το θέμα των ενδοομιλικών συναλλαγών είναι ένα ιδιαίτερα περίπλοκο θέμα για τους ομίλους επιχειρήσεων. Ο στόχος της ενδοομιλικής τιμολόγησης (transfer pricing) είναι να βελτιστοποιήσει τα αποτελέσματα του ομίλου.

Όπως δείξαμε στην παρούσα εργασία, οι εταιρίες επιδιώκουν να πετύχουν μεγαλύτερα κέρδη μέσω ευνοϊκών αποτελεσμάτων για τον όμιλο με την χρήση θυγατρικών σε χώρες φορολογικούς παράδεισους ή σε χώρες με χαμηλότερους συντελεστές φορολόγησης.

Αυτό έχει, όπως γίνεται αντιληπτό, αρνητικές συνέπειες για τα κράτη που λειτουργούν οι όμιλοι επιχειρήσεων γιατί μειώνονται τα έσοδα που αποκομίζουν μέσω φορολογίας. Η φορολογική νομοθεσία, τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια έχει αντιληφθεί αυτό το πρόβλημα και προσπαθεί να βρει τρόπους και εναλλακτικές για να μειωθεί αυτό το φαινόμενο.

Αυτό πραγματοποιήθηκε αρχικά με την θέσπιση υποχρέωσης στους ομίλους επιχειρήσεων να γνωστοποιούν το ύψος των ενδοομιλικών τους συναλλαγών με μια κατάσταση που κατέθεταν στις ρυθμιστικές αρχές κάθε χρόνο. Στην κατάσταση αυτή, αναφέρονταν το ύψος αυτών των συναλλαγών και η αξία τους. Αυτό από μόνο του αποτέλεσε ένα θετικό πρώτο βήμα για την καλύτερη κατανόηση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Η παραπάνω νομοθετική παρέμβαση, όμως, δεν απέτρεψε τις επιχειρήσεις απ’ το να πραγματοποιούν τέτοιες συναλλαγές. Το πρόβλημα δεν ήταν οι συναλλαγές αυτές καθ’ αυτές, αλλά οι ευνοϊκοί όροι αυτών των συναλλαγών σε σύγκριση με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς.

Η θέσπιση κανόνων για την τιμή συναλλαγής (transfer pricing) ανάγκασε τους ομίλους επιχειρήσεων να γνωστοποιούν σε ποιες τιμές συναλλάσσονται με τα συνδεδεμένα μέρη τους. Έτσι, καθιερώθηκε η αρχή ίσων αποστάσεων (arm's length principle) για συναλλαγές σε παρόμοιες συνθήκες. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη πρέπει να γίνονται σε παρόμοιες τιμές με αυτές με μη-συνδεδεμένα μέρη.

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε όλη την υφήλιο έκανε πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη για επόπτευση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Είναι ευρέως διαδεδομένη η πίστη ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να 'κοροϊδέψουν' τις αγορές ως προς την συμμόρφωσή τους με τους ισχύοντες κανόνες. Αυτό το αίσθημα έγινε εντονότερο λόγω διάφορων σκανδάλων που έχουν ξεσπάσει κατά καιρούς για παράνομες διεταιρικές πρακτικές, χειραγώγηση κερδών και κερδοσκοπία σε βάρος του επενδυτικού κοινού.

Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι οι επενδυτές είναι αρνητικά διακείμενοι στο να επενδύσουν σε εταιρίες που εμπλέκονται σε ενδοομιλικές συναλλαγές. Αυτό μπορεί εύκολα να δικαιολογηθεί λόγω του γενικότερου κλίματος δυσπιστίας προς την φερεγγυότητα των επιχειρήσεων και την συμμόρφωσή τους με το κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται.

Η νομοθεσία τόσο σε εθνικό (ΕΛΠ) όσο και σε διεθνές (ΔΠΧΑ) επίπεδο έχει κάνει αλματώδη βήματα προς την κατεύθυνση της επόπτευσης ενδοομιλικών συναλλαγών. Είναι πλέον εύκολο να γνωρίζει κανείς κατά πόσον μια εταιρία κάνει συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη και πώς αυτές οι συναλλαγές επηρεάζουν την απόδοση αυτής της εταιρίας σε επίπεδο μετοχικής απόδοσης.

Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι σε θέση πλέον να διενεργούν εξονυχιστικούς ελέγχους και να παρέχουν επαρκή «ασφάλεια» στο κοινό, για να επενδύσει χωρίς φόβο και αναστολές σε αυτές τις εταιρίες.

Δεν μπορεί να ειπωθεί βεβαίως ότι τα κίνητρα των εταιριών είναι σε κάθε περίπτωση αγνά και με γνώμονα μόνο το επιχειρηματικό συμφέρον και δεν έχουν βλέψεις κερδοσκοπίας. Πρέπει να γίνουν αρκετά βήματα ακόμα για να καλλιεργηθεί μια νοοτροπία εταιρικής ευαισθησίας για να φτάσουμε στο σημείο αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασάκη Β. (2015), Η εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων στις χρηματοοικονομικές ενδοομιλικές συναλλαγές

Λουμιώτης Β. (2012), Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Νεγκάκης Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Θεωρία και Εφαρμογές

Νεγκάκης Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Ειδικά Θέματα

Y. Cheung, Y. Qi, P. R. Rau, A. Stouraitis (2008), Buy high, sell low: How listed firms price asset transfers in related party transactions, Journal of Banking & Finance Vol. 33 (2009) p.914–924

Y. Cheung, L. Jing, T. Lu, P. Rau, A. Stouraitis (2008), Tunneling, propping, and expropriation: evidence from connected party transactions in Hong Kong, Pacific-Basin Finance Journal Vol. 17 (2009) p. 372–393

W. Ge, D. Drury, S. Fortin, F. Liu, D. Tsang (2010), Value relevance of disclosed related party transactions, Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting Vol. 26 (2010) p. 134–141

E. Gordon, E. Henry, D. Palia (2004), Related Party Transactions: Associations with Corporate Governance and Firm Value

E. Gordon, E. Henry (2005), Related Party Transactions and Earnings Management

M. Jian, T. J. Wong (2008), Propping through related party transactions, Springer Science+Business Media, LLC 2008

M. Kohlbeck, B. Mayhew (2009), Valuation of firms that disclose related party transactions, J. Account Public Policy 29 (2010) p. 115–137

Agnes W.Y. Lo, R. M. K. Wong, M. Firth (2009), Can corporate governance deter management from manipulating earnings? Evidence from related-party sales transactions in China, Journal of Corporate Finance Vol.16 (2010) p. 225–235

M. Nekhili, M. Cherif (2011), Related parties transactions and firm's market value: the French case, Review of Accounting and Finance, Vol. 10 pp. 291 - 315

W. Peng, K.C. Wei, Z. Yang (2010), Tunneling or propping: Evidence from connected transactions in China, Journal of Corporate Finance Vol.17 (2011) p.306–325